

Αρ. φακ.: 5.30.01/44

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
για τις Εκθέσεις που υποβλήθηκαν του μήνες
Ιανουάριο – Ιούνιο 2021,
με βάση το εδάφιο (10) του άρθρου 6 των περι
Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμων του 1991 μέχρι 2014

Κατά τους μήνες Ιανουάριο – Ιούνιο 2021, ετοιμάστηκαν από την Επιτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Εκθέσεις/Τοποθετήσεις/Παρεμβάσεις, είτε κατόπιν υποβολής σχετικών παραπόνων είτε αυτεπάγγελα.

Οι εν λόγω Εκθέσεις/Τοποθετήσεις/Παρεμβάσεις ενέπιπταν στη θεματολογία του Βασικού Κορμού Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ αριθμός εξ αυτών υποβλήθηκε υπό την ιδιότητα της Επιτρόπου ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, καθώς και δυνάμει του εδαφίου (1) του άρθρου 7 του περί Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (Προαιρετικό Πρωτόκολλο) (Κυρωτικός) Νόμου του 2009, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.

Αριθμός, δε, εκ των κάτωθι παρατιθέμενων Εκθέσεων/Παρεμβάσεων/Τοποθετήσεων, υποβλήθηκαν συνδυαστικά στη βάση δύο ή/και περισσότερων αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου. Εξού και στο Συνοπτικό Σημείωμα γίνεται αναφορά σ' αυτές πέραν της μιας φορές. Ομοίως, η διπλή ή/και πολλαπλή αναφορά συγκεκριμένων Εκθέσεων/Παρεμβάσεων/Τοποθετήσεων έγκειται στο ότι το αντικείμενό τους αφορά πέραν της μιας Υπηρεσίας/Αρχής.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Επιτρόπου ως Εθνικός Μηχανισμός Παρακολούθησης Αναγκαστικών Επιστροφών, ετοιμάστηκαν 28 Εκθέσεις.

A. Υπουργείο Εσωτερικών

✳ **Α/Π 2256/2019** ημερομηνίας 18 Μαρτίου 2021, **κατά του Επαρχιακού Κτηματολογίου Λευκωσίας**, αναφορικά με καθυστέρηση έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας κατοικιών που ανεγέρθηκαν σε οικόπεδα στο Συνοικισμό Αυτοστέγασης Κοκκινотριμιθιάς (περιοχή Δ και Ε)

Συγκεκριμένα, ο παραπονούμενος ανήγειρε την κατοικία του σε οικόπεδο που του παραχωρήθηκε το 2006 στον Συνοικισμό Αυτοστέγασης, ωστόσο η έκδοση του σχετικού τίτλου ιδιοκτησίας εξακολουθεί να εκκρεμεί ένεκα, σύμφωνα με τον παραπονούμενο, της μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας απαλλοτρίωσης της ιδιοκτησίας που έχει χρησιμοποιηθεί για το διαχωρισμό των οικοπέδων του Συνοικισμού και ενώ ο διαχωρισμός είχε αρχίσει από το 1999.

Το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας πληροφόρησε την Επίτροπο ότι, μεταξύ άλλων, εκκρεμούσε ακόμη η καταβολή/κατάθεσης της αποζημίωσης σε αριθμό ιδιοκτητών, γεγονός που αποδόθηκε στο μεγάλο αριθμό εγγεγραμμένων ιδιοκτητών με πολλά μερίδια, είτε με άγνωστη διεύθυνση είτε αποβιωσάντων, για τα οποία καταβαλλόταν κάθε δυνατή προσπάθεια διευθέτησης, καθότι τυχόν Παραπομπές στο Δικαστήριο, θα επιφέρουν επιπλέον καθυστέρηση. Εάν όμως αυτό δεν καταστεί δυνατόν, θα γίνει, σύμφωνα με το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο, παραπομπή των ιδιοκτητών στο Δικαστήριο».

Όταν, δε, ολοκληρωθεί η πληρωμή των αποζημιώσεων και εγγραφεί η απαλλοτριωθείσα ιδιοκτησία στη Δημοκρατία, θα προωθηθεί ο διαχωρισμός της ιδιοκτησίας σε οικόπεδα και αφού συμπληρωθεί και ελεγχθεί η αναγκαία χωρομετρική και σχεδιαστική εργασία ο κατάλογος των υπό διαχωρισμό ακινήτων θα διαβιβαστεί στο Τμήμα Υπηρεσίας Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων για να εξεταστεί εάν στις υφιστάμενες οικοδομές διαμένουν οι δικαιούχοι, ώστε να αποσταλεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη απόφασης για τίτλοποίηση των οικοπέδων στους δικαιούχους.

Ενόψει των ανωτέρω, καθώς και του χρόνου που παρήλθε αφότου άρχισε η όλη διαδικασία των απαλλοτριώσεων για το σκοπό της αυτοστέγασης, έγινε εισήγηση (α) για επίσπευση των ενεργειών του Επαρχιακού Κτηματολογικού Γραφείου για να επιτευχθεί το συντομότερο η πληρωμή των αποζημιώσεων που απέμειναν και (β) αμέσως μετά την εγγραφή της απαλλοτριωθείσας ιδιοκτησίας στη Δημοκρατία το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο θέσει στις προτεραιότητες του την εργασία που χρειάζεται να γίνει για την έκδοση του τίτλου ιδιοκτησίας της κατοικίας του παραπονούμενου και κάθε άλλου δικαιούχου που αντιμετωπίζει την ίδια εκκρεμότητα.

✿ **A/Π 1775/2016** ημερομηνίας 28 Ιουνίου 2021, **κατά της Επαρχιακής Διοίκησης Λευκωσίας** για ισχυριζόμενη παράνομη επέμβαση σε τεμάχια βρίσκονται στο Πολιτικό κατά τη διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση του δρόμου Πολιτικού-Φιλανιού – Μαχαιρά.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι, ο εγγεγραμμένος δρόμος βάσει χωρομετρικής εργασίας που διεξήχθη, μετακινήθηκε προς τα πάνω και επεμβαίνει εντός των ιδιωτικών τεμαχίων. Η Επαρχιακή Διοίκηση έθεσε υπόψη της Επιτρόπου σχετικό σχέδιο, με τον εγγεγραμμένο δρόμο, το δρόμο όπως υφίσταται, την επιτόπου επέμβαση του δρόμου στα τεμάχια με αρ. 318, 338 και 342 του παραπονούμενου.

Η Επίτροπος επισήμανε στην Έκθεση της ότι, στο άρθρο 23 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα της ιδιοκτησίας και μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι, δεν επιτρέπεται η στέρηση του δικαιώματος αυτού, παρά μόνο, δυνάμει της νομοθεσίας και έναντι δίκαιης αποζημίωσης που καταβάλλεται το ταχύτερο στον ιδιοκτήτη και καθορίζεται από το Δικαστήριο σε περίπτωση διαφωνίας ως προς το ύψος της. Σχετικός είναι ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμος, ο οποίος καθορίζει μεταξύ άλλων, στα άρθρα 4 – 6 τη διαδικασία που πρέπει να τηρείται για την απαλλοτρίωση ιδιωτικής ιδιοκτησίας, που κρίνεται απαραίτητη για να εξυπηρετηθεί σκοπός δημόσιας ωφέλειας. Ενώ στα άρθρα 8-10 του ίδιου Νόμου προβλέπεται η υποχρέωση της απαλλοτριούσας αρχής να προσφέρει στους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες δίκαιη αποζημίωση, το ενδεχόμενο της διαπραγματεύσεως του ποσού με τους ιδιοκτήτες, η διαδικασία καθορισμού του ύψους αποζημίωσης, καθώς και το δικαίωμα να ζητηθεί από το Δικαστήριο ο καθορισμός του ύψους της αποζημίωσης του επηρεαζόμενου ιδιοκτήτη, όταν διαφωνεί με το ύψος της αποζημίωσης που του προσφέρει η απαλλοτριούσα αρχή.

Ενόψει των πιο πάνω, η Επίτροπος εισηγήθηκε όπως η Επαρχιακή Διοίκηση μεριμνήσει χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση να προβεί σε άρση της επέμβασης στα τεμάχια του παραπονούμενου από το δρόμο ακολουθώντας τις διαδικασίες που προνοούνται στον περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμο.

B. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

✿ **A/Π 1282/2020** ημερομηνίας 27 Απριλίου 2021, **κατά της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας.**

Το παράπονο αφορούσε στη μείωση του πόσου του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (Ε.Ε.Ε.) το οποίο λάμβανε η κόρη του παραπονούμενου, άτομο με αναπηρία, λόγω υπερπληρωμών που είχαν γίνει, λόγω λανθασμένης αύξησης

του ποσού που λάμβανε το παιδί από τον Φεβρουάριο του 2016 μέχρι και τον Ιούνιο 2020. Όπως εκ των υστέρων, διαπιστώθηκε, η αναφερόμενη αύξηση προέκυψε λόγω πλάνης περί τα πράγματα η οποία οφειλόταν σε εσφαλμένους χειρισμούς της Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (Υ.Δ.Ε.Π.), η οποία θεώρησε ότι το δεύτερο παιδί της οικογένειας, το οποίο γεννήθηκε στις 22/1/2016, ήταν εξαρτώμενο της ενδιαφερόμενης. Η πεπλανημένη αυτή αντίληψη σε ότι αφορά το νέο μέλος της οικογένειας, διήρκεσε 4 χρόνια, οπότε, τον Ιούλιο του 2020 η υπηρεσία προέβηκε σε μείωση του ποσού το οποίο λάμβανε η ενδιαφερόμενη, με σκοπό την εξόφληση του ποσού της υπερπληρωμής που είχε δημιουργηθεί.

Μετά την παρέμβαση της Επιτρόπου, η αρμόδια υπηρεσία αποφάσισε την μείωση της δόσης που, από τον Ιούλιο 2020, απεκόπτετο, από το επίδομα της ενδιαφερόμενης.

Παρά την πιο πάνω εξέλιξη τονίστηκε ότι δεν είναι θεμιτή η απαίτηση αποπληρωμής των υπερπληρωμών που προέκυψαν λόγω του αναφερόμενου λάθους, υπό το φως των αρχών της χρηστής και της εύρυθμης διοίκησης, οι οποίες προβλέπουν ότι, η διοίκηση δεν μπορεί επικαλούμενη τις δικές της παραλείψεις, για τις οποίες δεν είναι υπαίτιος ο ενδιαφερόμενος πολίτης, να αγνοεί μια ευνοϊκή για αυτόν κατάσταση η οποία έχει διαρκέσει αρκετό χρόνο και να αρνείται τα επωφελή για αυτόν αποτελέσματα που έχουν προκύψει.

Ενόψει τούτου και με δεδομένο ότι, μέχρι την υποβολή της Έκθεσής της, η εμπλεκόμενη υπηρεσία, ανάκτησε ένα σημαντικό μέρος από το ποσό που είχε καταβληθεί στην οικογένεια, έγινε εισήγηση όπως διακοπεί άμεσα η περαιτέρω παρακράτηση οποιουδήποτε ποσού από το επίδομα που λαμβάνει η ενδιαφερόμενη, υπό το φως των αρχών που πρέπει,

Γ. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

✿ Α/Π 1634/2018 ημερομηνίας 3 Φεβρουαρίου 2020, **κατά του Επαρχιακού Γραφείου Πάφου του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (Τ.Α.Υ.)**, αναφορικά με την απόφαση του για τον τερματισμό της μεταφοράς νερού από νόμιμη γεώτρηση σε τεμάχιο του παραπονούμενου, για σκοπούς κάλυψης των αρδευτικών αναγκών γηπέδου γκολφ.¹

¹ Η υπό αναφορά Έκθεση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

Ειδικότερα, το Επαρχιακό Γραφείο του Τ.Α.Υ. δεν ενέκρινε την μεταφορά νερού από τη γεώτρηση του παραπονούμενου, πλην όμως χορήγησε προσωρινή άδεια μεταφοράς νερού από γεώτρηση των γειτονικών Κοινοτικών Συμβουλίων προς το γήπεδο γκολφ, κατά παράβαση του άρθρου 83(1)(η) του περί Κοινοτήτων Νόμου, το οποίο επιτρέπει την προμήθεια ύδατος εκτός των διοικητικών ορίων των Κοινοτικών Συμβουλίων μόνο για οικιακή χρήση.

Στη σχετική Έκθεση που υποβλήθηκε, έγινε εισήγηση όπως το εν λόγω Γραφείο φρόντιζε, κατόπιν σχετικής συνεννόησης, τόσο με τον παραπονούμενο όσο και με την ιδιοκτήτρια εταιρεία των γηπέδων γκολφ, για την επανεξέταση του αιτήματος του παραπονούμενου.

Δ. Υπουργείο Οικονομικών

✿ Α/Π 441/2021 ημερομηνίας 23 Απριλίου 2021, **κατά του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας και του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού.**

Το παράπονο αφορούσε, αφενός την απόρριψη, εκ μέρους της αρμόδιας αρχής, σχετικού αιτήματος της παραπονούμενης για αλλαγή εργασιακού χώρου λόγω φοβικής συμπτώματολογίας από την οποία η παραπονούμενη υπέφερε λόγω επίθεσης την οποία είχε δεχτεί η τελευταία από άγνωστο άτομο στο χώρο εργασίας και, αφετέρου, την απόφαση του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας να την απολύσει.

Όπως διαφάνηκε, η παραπονούμενη εξαιτίας του πιο πάνω συμβάντος απουσίασε από την εργασία της κατά ή περί τον Μάρτιο 2019, έως και τον Σεπτέμβριο του 2019, προσκομίζοντας διάφορα ιατρικά πιστοποιητικά και γνωματεύσεις που περιγράφουν επακριβώς από τι πάσχει η ίδια, τονίζοντας την ανάγκη αλλαγής εργασιακού περιβάλλοντος αφήνοντας να νοηθεί, ότι η παραμονή της στον ίδιο εργασιακό χώρο, επιβαρύνει όλο και περισσότερο την κατάστασή της, ώστε να σκέφτεται το ενδεχόμενο ακόμα να παραιτηθεί.

Περαιτέρω, εσφαλμένα και/ή με πλάνη περί τα πράγματα και/ή περί το νόμο και/ή κατά παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και/ή της καλής πίστης και/ή καταχρηστικά η εμπλεκόμενη υπηρεσία θεώρησε, ότι η παραπονούμενη απουσίαζε από την εργασία της χωρίς άδεια αφού η άδεια ασθενείας είχε τελειώσει και προχώρησε στην απόλυση της, βάσει του οικείου Κανονισμού, ο οποίος δεν μπορούσε να τύχει εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση, αφού τόσο οι συνάδελφοι της παραπονούμενης όσο και εργοδοτική πλευρά γνώριζαν από την πρώτη κιόλας στιγμή τι ακριβώς είχε συμβεί και άρα η αιτιολογία που ανέμεναν ήταν ήδη γνωστή.

Το δε αίτημα της παραπονούμενης, για αλλαγή εργασιακού χώρου, απορρίφθηκε από την αρμόδια αρχή, χωρίς να δοθεί οποιαδήποτε αιτιολογία, που να στηρίζει την απόφασή τους αυτή και αντιμετωπίστηκε ωσάν να μην έλαβε ποτέ χώρα.

Κατ' επέκταση, η παραπονούμενη δεν έτυχε της δέουσας μεταχείρισης και υποστήριξης, εκ μέρους της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, σε σχέση με το πρόβλημα το οποίο αναίτια, βίωνε στο χώρο εργασίας της, με αποκορύφωμα την απόλυσή της.

Επειδή οι όροι εργοδότησης του κυβερνητικού ωρομίσθιου προσωπικού αποτελούν συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου όπου σε περίπτωση διαφωνίας αρμόδιο να την επιλύσει είναι το Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών, δεν έγινε οποιοσδήποτε σχολιασμός επί αυτών παρά μόνο σημειώθηκε η έλλειψη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη προς κάθε δημόσια αρχή.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στο Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας, και στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για προβληματισμό και κοινοποιήθηκε στην Διευθύντρια Εργασιακών Σχέσεων για ενημέρωση λόγω του ότι η παραπονούμενη είχε υποβάλει εκ νέου αίτημα για πρόσληψη.

Ε. Υπουργείο Άμυνας

✦ **Α/Π 1976/2017** ημερομηνίας 2021, **κατά του Υπουργείου Άμυνας**, αναφορικά με την επί μακρόν επίταξη τεμαχίου.

Από τη διερεύνηση του παραπόνου διαπιστώθηκε ότι το τεμάχιο των παραπονούμενων κατέχεται ανελλιπώς δυνάμει επίταξης για περίοδο πέραν των 35 ετών και αποτελεί μέρος των τεμαχίων εντός των οποίων λειτουργεί στίβος μηχανοδότησης, ενώ το αίτημα των παραπονούμενων για αποδέσμευση του τεμαχίου τους απορρίπτεται συνεχώς, αφού σύμφωνα με το Υπουργείο Άμυνας, εξακολουθεί να είναι απαραίτητο για τις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς. Ωστόσο, το Υπουργείο διεξήγε έρευνα για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου σε άλλη περιοχή για την κατασκευή νέου στίβου μηχανοδότησης

Στην Έκθεση σημειώθηκε ότι η μακρά περίοδος επίταξης του τεμαχίου, πέραν των 35 χρόνων, δεν αποτελεί προσωρινή δέσμευση του ώστε να μπορεί να δικαιολογείται βάσει του περί Επίταξως Ιδιοκτησίας για Σκοπούς Άμυνας (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμου αλλά ουσιαστικά ισοδυναμεί με μόνιμη αποστέρηση του.

Στη βάση των ανωτέρω και ιδίως του γεγονότος ότι το τεμάχιο των παραπονούμενων τελούσε επί μακρόν υπό επίταξη και οι ίδιοι σημείωσαν ως

απαραίτητη την αξιοποίησή του για τη στέγασή τους σε συνδυασμό με τη συμμετοχή τους στο μέτρο κρατικής επιδότησης στεγαστικών δανείων, έγινε εισήγηση όπως το Υπουργείο Άμυνας προέβαινε σε ενέργειες με σκοπό την επίσπευση της έρευνας που διεξήγε για την εξεύρεση κατάλληλου χώρου σε άλλη περιοχή για την κατασκευή νέου στίβου μηχανοδήγησης.

Στ. Άλλες Αρχές/Υπηρεσίες

✱ **Α/Π 37/2019** ημερομηνίας 27 Ιανουαρίου 2021, **κατά της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ)**, αναφορικά με καθυστέρηση ολοκλήρωσης αγοράς μέρους τεμαχίου στο Δάλι το οποίο η χρησιμοποιούσε για την ανέγερση υποσταθμού.

Στην Έκθεση σημειώθηκε ότι το άρθρο 23 του Συντάγματος κατοχυρώνει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, ορίζοντας ότι περιλαμβάνει όχι μόνο την κυριότητα, αλλά και την κατοχή, την απόλαυση και τη διάθεση της καθώς και την απαίτηση για σεβασμό του ιδιοκτησιακού δικαιώματος. Με βάση το ίδιο άρθρο, η στέρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας, είναι δυνατή, μόνο αν απαλλοτριωθεί η ιδιοκτησία για την εξυπηρέτηση σκοπού δημόσιας ωφέλειας, τηρουμένης της διαδικασίας που καθορίζει ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμος και αφού καταβληθεί προκαταβολικά δίκαιη και εύλογη αποζημίωση.

Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι στην προκειμένη περίπτωση αποφασίστηκε η λύση της αγοράς από την ΑΗΚ του μέρους του τεμαχίου της παραπονούμενης και της αδερφής της που καταλαμβάνει υποσταθμός της. Ωστόσο, αν και η συμφωνία αγοροπωλησίας υπογράφηκε τον Απρίλιο του 2018, δεν είχε ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα να συνεχίζεται η παράνομη κατοχή από την Α.Η.Κ. του μέρους του τεμαχίου τους, κατά παράβαση του άρθρου 23 του Συντάγματος.

Διαπιστώθηκε περαιτέρω ότι οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες (Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ΑΗΚ) δεν βρήκαν έναν αποτελεσματικό τρόπο για τη μεταξύ τους συνεργασία προκειμένου να επιτευχθεί η έγκαιρη και επαρκής ενημέρωση της παραπονούμενης σε σχέση με τα στοιχεία που κρίθηκε ότι έπρεπε να προσκομίσει προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση της αγοροπωλησίας του επηρεαζόμενου μέρους του τεμαχίου της, με αποτέλεσμα την αχρείαστη ταλαιπωρία της.

Στην Έκθεση περιλήφθηκε η εισήγηση όπως οι πιο πάνω εμπλεκόμενες υπηρεσίες συνεργαζόντουσαν άμεσα και αποτελεσματικά για την εξεύρεση μιας λύσης προς όφελος της παραπονούμενης, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη και τις δικές τις επιθυμίες σε σχέση με την περιουσία της, η οποία κατέχεται παράνομα από το 1999.

✿ **Α/Π 441/2021** ημερομηνίας 23 Απριλίου 2021, **κατά του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας και του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού** (για την εν λόγω Έκθεση γίνεται αναφορά στη σελ. 5).

Z. Τοπική Αυτοδιοίκηση

✿ **Α/Π 1852/2018 και 1187/2019** ημερομηνίας 5 Μαρτίου 2021, **κατά του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαθηκολώνης.**

Τα παράπονα αφορούσαν στο ύψος της ετήσιας εισφοράς κοινοτικών υπηρεσιών και των τελών αποκομιδής σκυβάλων που επιβλήθηκαν στον παραπονούμενο για τα έτη 2016 - 2018 και την απόρριψη των σχετικών ενστάσεων που αυτός υπέβαλε στον Έπαρχο Λεμεσού για τις πιο πάνω φορολογίες.

Επισημάνθηκε ότι οι ενστάσεις του παραπονούμενου για τα έτη 2016 - 2017 είχαν παραληφθεί στα Γραφεία της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού μετά την πάροδο των δεκατεσσάρων ημερών από την ημερομηνία ανάρτησης των φορολογικών καταλόγων από το Κοινοτικό Συμβούλιο Μαθηκολώνης και για το λόγο αυτό, κρίθηκαν ως εκπρόθεσμες και δεν εξετάστηκαν.

Το ύψος των τελών αποκομιδής σκυβάλων που είχαν επιβληθεί στον παραπονούμενο για τα έτη 2016 - 2018 βρίσκονται εντός των ορίων που θέτει ο νόμος και, με δεδομένο ότι η επιβολή του τέλους έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα και σκοπός του τέλους είναι η κάλυψη των δαπανών για την υπηρεσία που προσφέρεται, σημείωσε απλώς, ότι δεν συντρέχει λόγος οποιασδήποτε παρέμβασής της σε σχέση με αυτά.

Για την εισφορά κοινοτικών υπηρεσιών, διαπιστώθηκε ότι το ποσό που είχε επιβληθεί στον παραπονούμενο δεν υπερέβαινε, μεν, τα €854 που είναι, σύμφωνα με τη νομοθεσία, το ανώτατο όριό της, αλλά το ύψος της, για το έτος 2018, δεν είχε καθοριστεί με βάση τα κριτήρια που προνοούνται στη νομοθεσία, δηλ. την αξία της περιουσίας που ο κάθε φορολογούμενος κατείχε στην Κοινότητα της Μαθηκολώνης κατά τον κρίσιμο χρόνο.

Όπως σημειώθηκε, η ενέργεια του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαθηκολώνης που αφορούσε στην επιβολή στον παραπονούμενο εισφοράς κοινοτικών υπηρεσιών για τα έτη 2016 - 2018, δεν βρίσκει έρεισμα στο Νόμο και εισηγήθηκε όπως αυτή επανεξεταστεί.

Περαιτέρω, το Κοινοτικό Συμβούλιο Μαθηκολώνης θα έπρεπε να είχε καθορίσει τα κριτήρια επιβολής της εν λόγω εισφοράς με βάση τα νόμιμα κριτήρια και ότι θα

πρέπει να τα εφαρμόζει με ακριβοδίκαιο τρόπο για όλους τους κατόχους περιουσίας εντός των ορίων της κοινότητας.

✳ **Α/Π 1619/2018** ημερομηνίας 31 Μαρτίου 2018, **κατά του Δήμου Λεμεσού**, αναφορικά με καθυστέρηση ολοκλήρωσης της διερεύνησης του ζητήματος που απασχολεί την παραπονούμενη.

Όπως διαφάνηκε, το ζήτημα που απασχολούσε την παραπονούμενη ήταν υπόψη του Δήμου για αρκετά χρόνια, ενώ οι οικοδομικές παρατυπίες που, σύμφωνα με την παραπονούμενη, είχαν συντελεστεί στο συνιδιόκτητο της τεμάχιο από το συνιδιοκτήτη, επίσης φαίνεται ότι ενδέχεται να υφίσταντο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Εντούτοις, το Γραφείο μας δεν ήταν δυνατό να τοποθετηθεί ή/και να εκφέρει γνώμη επί του συγκεκριμένου θέματος, ένεκα της εκκρεμότητας λήψης των σχετικών σχολίων και απόψεων του Δήμου, την οποία ο Δήμος απέδωσε στην καθυστέρηση ολοκλήρωσης της γνωμάτευσης των νομικών συμβούλων του σε σχέση με το αντικείμενο του παραπόνου της παραπονούμενης.

Συνακόλουθα, η πιο πάνω συνεχιζόμενη καθυστέρηση εκ μέρους των νομικών συμβούλων του Δήμου και, κατ' επέκταση και του ίδιου του Δήμου να θέσει υπόψη του Γραφείου μας τις πληροφορίες που είχαν ζητηθεί, αφενός παρακάλυψε την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων της Επιτρόπου, όπως αυτές απορρέουν από τους περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμους, αφετέρου, δε, μπορούσε να εκληφθεί ως παράλειψη ή/και άρνηση συνδρομής στο έργο του Επιτρόπου, κατά παράβαση των διατάξεων των υπό αναφορά Νόμων.

Συγχρόνως, η εκκρεμότητα ολοκλήρωσης της γνωμάτευσης των νομικών συμβούλων του Δήμου σε σχέση με το αντικείμενο του παραπόνου της παραπονούμενης, είχε και άμεσο αντίκτυπο στην ίδια την παραπονούμενη, τόσο επειδή το Γραφείο μας δεν μπορούσε να ολοκληρώσει την έρευνα του και να θέσει υπόψη της το πόρισμα επί των ευρημάτων της έρευνας, όσο και επειδή παρατεινόταν η αγωνία της σε σχέση με την τελική έκβαση του θέματος.

Έγινε εισήγηση προς το Δήμο (α) να προβεί άμεσα στις αναγκαίες παραστάσεις προς τους νομικούς του συμβούλους για την ολοκλήρωση της εκ μέρους τους γνωμάτευσης σε σχέση με τον τρόπο χειρισμού του ζητήματος που απασχολεί την παραπονούμενη, ούτως ώστε να μπορέσει ο Δήμος να ενεργήσει προς την κατεύθυνση αυτή το συντομότερο και (β) στο μεταξύ να κρατεί τακτικά και πλήρως ενήμερη την παραπονούμενη σε σχέση με το αντικείμενο του παραπόνου της, καθότι αναντίλεκτα έχει δικαίωμα να γνωρίζει για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε σχέση με την ιδιοκτησία της.

H. Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων

✱ **Α/Π 54/2021** ημερομηνίας 12 Ιανουαρίου 2021, **αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των παιδιών που φοιτούν στις Ειδικές Μονάδες των Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.**

Το παράπονο αφορούσε στα μέτρα που είχε ανακοινώσει το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας σε σχέση με τη λειτουργία των σχολείων κατά την περίοδο 11-29 Ιανουαρίου 2021, ενόψει της πανδημίας του ιού COVID-19.

Ειδικότερά, με βάση σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου, τα παιδιά που φοιτούσαν στις Ειδικές Μονάδες των Δημοτικών Σχολείων, θα λάμβαναν εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, παρότι στις Ειδικές Μονάδες Νηπιαγωγείων και στα Ειδικά Σχολεία, τα παιδιά θα φοιτούσαν με φυσική παρουσία.

Η εν λόγω απόφαση συνιστούσε διάκριση σε βάρος παιδιών που φοιτούσαν στις Ειδικές μονάδες των Δημοτικών Σχολείων, καθότι δεν ήταν εφικτό να παρακολουθήσουν τα μαθήματα εξ αποστάσεως και, συνακόλουθα, αποκλείονταν από την πρόσβαση σε κατάλληλη εκπαίδευση, προσαρμοσμένη στις ατομικές τους ανάγκες.

Όπως σημειώθηκε, η παροχή εξατομικευμένης εκπαίδευσης και τα οφέλη που λαμβάνουν τα παιδιά στις Ειδικές Μονάδες, δεν μπορούν να αναπληρωθούν ή να αντικατασταθούν με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επομένως, οι περιορισμοί που ανακύπτουν με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, δύνανται να επιφέρουν δυσμενή μεταχείριση εις βάρος των παιδιών, καθότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι εξατομικευμένες ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών που λαμβάνουν στήριξη στις Ειδικές Μονάδες.

Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη έως αδύνατη για συγκεκριμένα παιδιά, η υπό αναφορά απόφαση ισοδυναμεί με λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση και επιφέρει διακρίσεις σε βάρος των παιδιών των Ειδικών Μονάδων των Δημοτικών Σχολείων. Κατά συνέπεια, χωρίς την εφαρμογή των απαραίτητων εύλογων προσαρμογών, τα παιδιά που φοιτούν στις Ειδικές μονάδες αποκλείονται από κάθε μορφή εκπαίδευσης.

Έγινε εισήγηση προς το Υπουργείο για την άμεση επανεξέταση της απόφασής του αναφορικά με τα παιδιά με αναπηρία που φοιτούν στις Ειδικές Μονάδες των Δημοτικών Σχολείων, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη των γονέων και των οργανώσεών τους, ώστε με τη λήψη εξατομικευμένων μέτρων να συνεχιστεί

απρόσκοπτα η εκπαίδευσή τους και να αρθεί κάθε διάκριση εις βάρος τους εν συγκρίσει με τα υπόλοιπα παιδιά της ίδιας ηλικίας που βρίσκονται στην ίδια θέση με αυτά

✳ **A/Π 331/2019** ημερομηνίας 2 Φεβρουαρίου 2021, **αναφορικά με τα επιδόματα φροντίδας** και, ειδικότερα, σε σχέση με το ύψος του επιδόματος φροντίδας που είχε παραχωρηθεί στην παραπονούμενη, μετά από αξιολόγηση της αναπηρίας της.

Ειδικότερα, η αναπηρία της παραπονούμενης, η οποία είναι άτομο με σύνδρομο Down είχε πιστοποιηθεί ως «μέτρια», με αποτέλεσμα το ύψος του επιδόματος να καθοριστεί στα 200 ευρώ. Η αδερφή της, ωστόσο, υποστήριξε ότι για να μπορεί ένα άτομο με τα ειδικότερα χαρακτηριστικά που έχει η παραπονούμενη να είναι λειτουργικό θα πρέπει να καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες του για φροντίδα, κάτι για το οποίο το ποσό των 200 ευρώ μηνιαίως δεν επαρκεί.

Όπως διαφάνηκε, για τον καθορισμό της έκτασης/του ποσού φροντίδας που παραχωρείται σε ένα άτομο με αναπηρίες λαμβάνεται υπόψη η προηγηθείσα αξιολόγηση της αναπηρίας του και η πιστοποίηση του ως ήπιας, μέτριας, σοβαρής ή ολικής ώστε να συσχετιστεί με τις ανάλογες δυσκολίες που αντιμετωπίζει.

Η λειτουργικότητα και οι ανάγκες δύο ατόμων με την ίδια βλάβη δύναται να διαφέρουν μεταξύ τους, καθότι εμπλέκονται ξεχωριστοί παράγοντες και διαμορφώνουν διαφορετικά τις απαιτήσεις τους κατά παρόμοιο τρόπο δύναται επίσης να συμβαίνει όταν ένα πρόσωπο με ηπιότερη βλάβη μπορεί να έχει ακριβώς τις ίδιες ανάγκες με κάποιο άλλο πρόσωπο με σοβαρότερη βλάβη, επειδή τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν και οι ανάγκες που συνακόλουθα εμφανίζουν είναι οι ίδιες ή συναφείς.

Υποδείχθηκε, δε, ότι η οικονομική στήριξη που παρέχεται από το κράτος υπό τη μορφή επιδόματος φροντίδας αποτελεί μορφή εύλογης προσαρμογής, και ως τέτοια επιβάλλεται να είναι εξατομικευμένη βάσει των ειδικών αναγκών και απαιτήσεων που επιχειρεί να καλύψει.

Βάσει των πιο πάνω έγινε εισήγηση όπως το αίτημα της παραπονούμενης σε σχέση με την αύξηση του επιδόματος φροντίδας επαναξεταστεί με βάση τις προσωπικές ανάγκες της της και τα εμπόδια που αντιμετωπίζει στην αυτοεξυπηρέτησή της όπως η ίδια μπορεί να στηρίξει.

✳ **A/Π 948/2019** ημερομηνίας 5 Μαρτίου 2021, αναφορικά με **διάκριση λόγω φύλου σε βάρος γυναικών Υπαξιωματικών στο τομέα της εργασίας**.

Όπως σημειώθηκε, κατά την υπηρεσία των παραπονουμένων στην Εθνική Φρουρά ανέκυψε διακριτική μεταχείρισή τους για τους εξής λόγους:

- Κατά τα έτη 1992, 1993 και 1994, είχαν προκηρυχθεί θέσεις για απευθείας διορισμό Υπαξιωματικών σε μόνιμη θέση Λοχία, στις οποίες είχαν δικαίωμα «μόνο άρρενες πολίτες της Δημοκρατίας». Οι δε παραπονούμενες αποκλείστηκαν από τις διαδικασίες πλήρωσης των θέσεων αυτών ενώ, άνδρες εθελοντές που είχαν προσληφθεί τα έτη 1991 – 1993, (δηλαδή, κατά τα έτη πρόσληψης και των παραπονούμενων), διορίστηκαν ως μόνιμοι Υπαξιωματικοί στη θέση Λοχία.
- Το ισχύον νομικό καθεστώς κατά τα πιο πάνω έτη και μέχρι τη θέσπιση της Κ.Δ.Π. 28/2016, τον Φεβρουάριο 2016, περιλάμβανε δυο διαφορετικές νομοθεσίες (Κ.Δ.Π. 91/1990 και Κ.Δ.Π. 311/1993) οι οποίες ρύθμιζαν θέματα διορισμού, ιεραρχίας, προαγωγών και αφυπηρητήσεων για πανομοιότυπη θέση εργασίας (τη θέση Υπαξιωματικού), με διατάξεις που στοιχειοθετούσαν διάκριση λόγω φύλου. Ειδικότερα, ο Κανονισμός 6 (1) της Κ.Δ.Π. 91/1990 προέβλεπε ότι οι κενές θέσεις για απευθείας διορισμό Υπαξιωματικών προκηρύσσονταν με σχετική γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ενώ ο Κανονισμός 5 της Κ.Δ.Π. 311/1993, που σύμφωνα με το Υπουργείο αφορούσε «αποκλειστικά τις γυναίκες» προέβλεπε ότι καθοριζόνταν κάθε χρόνο με απόφαση του Υπουργού, κατόπιν πρότασης του Αρχηγού πόσες από τις υπάρχουσες κενές θέσεις Υπαξιωματικών θα καλύπτονταν από γυναίκες Υπαξιωματικούς. Δηλαδή, ενώ για τους άνδρες δημοσιεύονταν όλες οι κενές θέσεις για τις γυναίκες αποφάσιζε αποκλειστικά τον αριθμό ο Υπουργός ,παρέχοντας σε αυτόν την δυνατότητα να δημοσιευτούν λιγότερες θέσεις για τις γυναίκες από τις κενές που ήταν διαθέσιμες.
- Διάκριση λόγω φύλου στοιχειοθετείτο επίσης εξαιτίας της πρόνοιας του Κανονισμού 7(2) της Κ.Δ.Π. 311/1993 όπως τροποποιήθηκε με την Κ.Δ.Π. 89/96, καθότι προέβλεπε ότι: οι γυναίκες εθελόντριες, για τον απευθείας διορισμό τους σε θέση Υπαξιωματικού θα έπρεπε να είχαν 6 χρόνια υπηρεσία ενώ παρόμοια διάταξη δεν αφορούσε στους άνδρες εθελοντές.
- Άμεση διάκριση λόγω φύλου περιελάμβανε και ο Κανονισμός 16(2) της Κ.Δ.Π. 311/1993, σύμφωνα με τον οποίον σε περιπτώσεις ταυτόχρονου διορισμού Υπαξιωματικών, οι άνδρες θεωρούνταν αυτόματα αρχαιότεροι των γυναικών συναδέλφων τους. Κατ' επέκταση, η εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης, είχε ως αποτέλεσμα, γυναίκα με 6ετή προϋπηρεσία σε θέση εθελόντριας και επιλεγείσα για διορισμό σε θέση Υπαξιωματικού να θεωρείτο ότι υστερούσε σε αρχαιότητα του άνδρα συναδέλφου της ακόμα και αν κατείχε πανεπιστημιακό δίπλωμα.

- Αποτελεί δε παραδεκτό γεγονός από το Υπουργείο Άμυνας πως ,120 κενές θέσεις Επιλοχία το 2004 είχαν δοθεί όλες σε άνδρες Υπαξιωματικούς παρότι υπήρχαν και 100 περίπου Γυναίκες Λοχίες που είχαν δικαίωμα προαγωγής, ενώ όταν οι παραπονούμενες κρίθηκαν ότι θα μπορούσαν να διεκδικήσουν προαγωγή μέσα στο 2005 και 2006, δεν προήχθησαν εκ νέου, ενώ κατά τα έτη 1992, 1993 και 1994 αποκλείστηκαν από το δικαίωμα διεκδίκησης, εφόσον δικαίωμα συμμετοχής στην διαδικασία δόθηκε μόνο στους άνδρες .Ως αποτέλεσμα οι παραπονούμενες προήχθησαν στο βαθμό Επιλοχία το 2008 και 2010 αντίστοιχα και έκτοτε κατέχουν τον ίδιο βαθμό ενώ οι άνδρες εθελοντές που είχαν προσληφθεί την ίδια χρονική περίοδο με τις παραπονούμενες (1991 – 1992) κατέχουν ήδη το βαθμό Ανθυπασπιστή.
- Αποτελεί επίσης γεγονός πως με τη εισαγωγή των Κ.Δ.Π. 28/2016 και Κ.Δ.Π. 428/2017 καταργήθηκε η διαφορετική επετηρίδα ανέλιξης και αξιολόγησης ανδρών και γυναικών η οποία προβλεπόταν σε προηγούμενους κανονιστικές πράξεις, αναγνωρίζοντας μεν ότι υπήρχε διαφορετική μεταχείριση στην δημοσίευση και πλήρωση θέσεων που αφορούσαν τις εν λόγω θέσεις στην Εθνική Φρουρά εις βάρος των γυναικών, πλην όμως κανένα μέτρο δεν λήφθηκε από τότε ως προς την άρση της δυσμενούς διάκρισης που υπόκειντο οι γυναίκες εθελόντριες για τόσα χρόνια σε σχέση αφενός με την πρόσβαση τους σε κενές θέσεις Υπαξιωματικού στο βαθμό του Λοχία , εφόσον αποκλείστηκαν αρχικά από το δικαίωμα διεκδίκησης, γεγονός όμως που είχε αντίκτυπο στη μετέπειτα ανέλιξη τους, αφετέρου με το διαφορετικό τρόπο προώθησης των κενών θέσεων για άντρες και γυναίκες.
- Δεδομένου ότι ο αρχικός αποκλεισμός στην διεκδίκηση μόνιμης θέσης των παραπονουμένων εφόσον δικαίωμα υποβολής είχαν κατά τον ουσιώδη χρόνο άνδρες, δημιούργησαν διακριτική μεταχείριση και ουσιαστική στέρηση στις γυναίκες που υπηρετούσαν κατά το ίδιο χρονικό διάστημα με τους άνδρες το δικαίωμα να διεκδικήσουν πρόσβαση στην εργασία και δη στην μονιμοποίηση των θέσεων τους.
- Επειδή, δε, ο διαφορετικός τρόπος προώθησης των κενών θέσεων για άντρες και γυναίκες δημιούργησε διακριτική μεταχείριση εις βάρος των γυναικών, αλλά καμία αποκατάσταση της απαγορευμένης διάκρισης λόγω φύλου που έχουν υποστεί οι παραπονούμενες προ πολλού στο τομέα της εργασίας δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα, παρότι τροποποιήθηκαν και οι σχετικοί κανονισμοί.

Έγινε εισήγηση όπως το Υπουργείο Άμυνας εντατικοποιήσει τις προσπάθειες του, με σκοπό την διόρθωση στο μέγιστο δυνατό βαθμό των συνεπειών που επήλθαν διαχρονικά σε βάρος των παραπονούμενων, και δη θα μπορούσε να εξετάσει το

ενδεχόμενο να προβεί σε απευθείας αναβάθμιση των υφιστάμενων κλιμάκων των παραπονούμενων κατά παρόμοιο τρόπο που έλαβε χώρα η αναβάθμιση κλιμάκων σε αστυνομικούς με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το αμέσως προηγούμενο έτος.

Σε κάθε άλλη περίπτωση η αναγνώριση της αδιαμφισβήτητης από όλους τους εμπλεκόμενους, διάκριση που υπέστησαν οι παραπονούμενες χωρίς μέτρα άρσης της και αποκατάστασης της αδικίας θα διαιωνίζει την διαχρονικά άνιση σχέση ανδρών και γυναικών που δεν αρκεί να επικρίνεται μόνο με ευχολόγια και μανιφέστα κάθε όγδοη μέρα του Μαρτίου, αλλά απαιτεί από την Πολιτεία καθοριστική συμβολή στην αντιμετώπιση και απάλειψη της.

✳ **ΑΥΤ 2/2021** ημερομηνίας 8 Μαρτίου 2021, **αναφορικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας.**

Στόχοι της παρούσας Τοποθέτησης ήταν, αφενός η ανάδειξη των κύριων προβληματικών πτυχών, όπως διαπιστώθηκαν μέσα από τη διερεύνηση των παραπόνων που υποβλήθηκαν στο Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τα τελευταία 4 χρόνια, αφετέρου, δε, η υποβολή επικαιροποιημένων εισηγήσεων προς τις αρμόδιες αρχές, για λήψη κατάλληλων μέτρων προς την κατεύθυνση της πρόληψης και της αντιμετώπισης του φαινομένου, ώστε να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη διασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων από κακοποιητικές ή παρενοχλητικές συμπεριφορές στο χώρο εργασίας.

Όπως υπογραμμίστηκε, η παρενόχληση και σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας είναι μορφή έμφυλης βίας, είναι ανεπιθύμητη συμπεριφορά που προσβάλλει την αξιοπρέπεια των θυμάτων και συνιστά διάκριση λόγω φύλου και με βάση στατιστικές έρευνες, τα περισσότερα θύματα είναι οι γυναίκες.

Αφού αναλύθηκε το νομοθετικό πλαίσιο και τις βασικές πρόνοιες του Κώδικα Πρακτικής για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Παρενόχλησης και της Σεξουαλικής Παρενόχλησης στη Δημόσια Υπηρεσία, που ετοίμασε το Γραφείο της Επιτρόπου και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 12 Ιουλίου 2018, έγινε ενδεικτική ανάλυση των Εκθέσεων και Παρεμβάσεων του Γραφείου σε σχέση με περιπτώσεις παρενόχλησης ή/και σεξουαλικής παρενόχλησης για τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Από την εξέταση των καταγγελιών παρενόχλησης και σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Ο μεγαλύτερος αριθμός παραπόνων για παρενόχληση στην εργασία ή σεξουαλική παρενόχληση έχει υποβληθεί από γυναίκες, με ποσοστό 80% έναντι των παραπόνων που υποβλήθηκαν από άντρες.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό παραπόνων που διερευνήθηκαν αφορούσαν τον δημόσιο τομέα (90%), έναντι αρκετά μικρού αριθμού παραπόνων που αφορούσε ιδιωτικές επιχειρήσεις (10%). Η διαφορά αυτή οφείλεται, όπως ανέφερε, κυρίως στον φόβο που διακατέχει τα άτομα που εργάζονται σε ιδιωτικούς οργανισμούς, σχετικά με την πιθανότητα να απωλέσουν την εργασία τους ή να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσμενείς συνέπειες εξαιτίας της καταγγελίας περιστατικού παρενόχλησης. Επιπρόσθετα, ανέφερε ότι ένας επιπλέον παράγοντας που οδηγεί σε μειωμένο ποσοστό καταγγελίας αναφορικά με τον ιδιωτικό τομέα, αποτελεί η ανησυχία των προσώπων, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος προσβολής τους ή/και πρόκλησης αρνητικών συνεπειών στην φήμη τους, λόγω δημοσιοποίησης του γεγονότος.
- Σε ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 39,48% των παραπόνων υπήρξε ικανοποίηση από πλευράς του/της παραπονούμενου/ης με σχετική παρέμβασή του Γραφείου, με συγκεκριμένες εισηγήσεις και συστάσεις σε κάθε ξεχωριστή περίπτωση, προς τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες για υλοποίηση. Οι εισηγήσεις αυτές αποσκοπούσαν, αφενός, στην εξεύρεση λύσης για επίλυση του θέματος και, αφετέρου, στη λήψη προληπτικών και αποτρεπτικών μέτρων από πλευράς των υπηρεσιών, για προστασία του/της καταγγέλλοντος/καταγγέλλουσας από τυχόν δυσμενείς ενέργειες στον χώρο εργασίας του/της εξαιτίας της υποβολής καταγγελίας.
- Ποσοστό της τάξης του 19,35% ήταν εκτός αρμοδιότητας, είτε επειδή ήταν ανώνυμα, είτε επειδή ήταν γενικά και αόριστα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να τεκμηριωθούν επαρκώς τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς και να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα.
- Ποσοστό της τάξης του 19,35% των παραπόνων εξακολουθεί να βρίσκεται υπό διερεύνηση και αφορούν είτε σεξουαλική παρενόχληση, είτε παρενόχληση στην εργασία λόγω φύλου.
- Τα παράπονα που αφορούσαν παρενόχληση στην εργασία λόγω φύλου αποτελούσαν το 68% των συνολικών παραπόνων, ενώ το 32% των παραπόνων αφορούσαν σεξουαλική παρενόχληση.
- Ποσοστό 40% της Δημόσιας Υπηρεσίας δεν έχει υιοθετήσει τον Κώδικα Πρακτικής για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παρενόχλησης στην εργασία στην Δημόσια Υπηρεσία και σαν αποτέλεσμα της εν λόγω παράλειψης δεν έχουν συσταθεί οι αρμόδιες Επιτροπές Ισότητας που

προβλέπονται από αυτόν και δεν ακολουθείται ικανοποιητικός χειρισμός των καταγγελιών τους από την αρμόδια αρχή.

Στη βάση των πιο πάνω διαπιστώσεων, υποβλήθηκαν οι εξής εισηγήσεις:

- Άμεση υιοθέτηση του Κώδικα Πρακτικής για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Παρενόχλησης και της Σεξουαλικής Παρενόχλησης στη δημόσια υπηρεσία, από κάθε δημόσια αρχή, οργανισμό, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου,
- Άμεση σύσταση Επιτροπών Ισότητας / Λειτουργιών Ισότητας, στην οποία θα συμμετέχουν εργαζόμενοι και των δυο φύλων, ένας/μια εκ των οποίων να είναι ιεραρχικά ανώτερος/η εργαζόμενος/η, οι οποίοι/ες θα έχουν την αρμοδιότητα για την υποβολή εισηγήσεων στη δημόσια αρχή, την ενημέρωση των εργαζόμενων, τη διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την παρακολούθηση της εφαρμογής του Κώδικα,
- Κάθε εργοδότης θα πρέπει να λαμβάνει κάθε πρόσφορο μέτρο για την πρόληψη, αντιμετώπιση, παύση, μη επανάληψη και άρση των συνεπειών κάθε παρενόχλησης και σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας, ενώ τέτοια παράλειψη του εργοδότη να αντιμετωπίσει την σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, τον καθιστά «συνυπεύθυνο εις ολόκληρον» (άρθρο 12(3)) για τις ενέργειες ή πράξεις των εργαζομένων του που συνιστούν σεξουαλική παρενόχληση.
- Τροποποίηση του περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμου/ Κανονισμών ώστε η σεξουαλική παρενόχληση να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστό πειθαρχικό αδίκημα επισύροντας μεγαλύτερη ποινή.
- Το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, καλείται να εξετάσει, υπό το φως της νέας Σύμβασης και Σύστασης της ΔΟΕ, το ενδεχόμενο τροποποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας και τις σχετικές πολιτικές για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης, αναγνωρίζοντας ότι μπορεί να σημειωθεί και από τρίτα πρόσωπα προς την επιχείρηση, που δεν εμπίπτουν, επί του παρόντος στον ορισμό του εργαζόμενου, και, ως εκ τούτου, δεν τυγχάνουν εφαρμογής σε αυτούς οι πρόνοιες του Ν. 205(Ι)/2002.
- Άμεση προώθηση του νομοσχεδίου για ποινικοποίηση της παρενόχλησης (harassment) και της παρενοχλητικής παρακολούθησης (stalking) ώστε να προστατευτούν άμεσα τα θύματα και να καταστεί δυνατή η τιμωρία των δραστών,

- Ενεργότερη εμπλοκή των συνδικαλιστικών και εργοδοτικών οργανώσεων. Σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα δραστηριοτήτων, οι εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις θα πρέπει, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου, να εντατικοποιήσουν, αφενός, τις προσπάθειες για ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών, μέσω της εισαγωγής Κώδικα Πρακτικής, και, αφετέρου, να διασφαλίζουν την ουσιαστική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μελών τους και να προάγουν την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης στην εργασία.
- Συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση εργαζομένων και εργοδοτών για να διασφαλίζουν την προστασία των θυμάτων και να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τέτοιες συμπεριφορές.

✿ **ΑΥΤ 4/2021** ημερομηνίας 21 Μαρτίου 2021, **με αφορμή την Παγκόσμια ημέρα κατά του Ρατσισμού και των Διακρίσεων.**

✿ **ΑΥΤ. 6/2021** ημερομηνίας 28 Απριλίου 2021, **αναφορικά με τον σεβασμό της Θρησκευτικής ελευθερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς.**

Η παρέμβαση αυτή της Επιτρόπου έγινε υπό την ιδιότητά της ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων (Equality Body) και ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (NHRI).

Αφορμή για τη Τοποθέτηση αποτέλεσαν περιστατικό βανδαλισμού του μουσουλμανικού τεμένους στην Επισκοπή στις 24 Μαρτίου 2021, καθώς και άλλες τέτοιες ενέργειες που είδαν το φως της δημοσιότητας, όπως η πραγματοποίηση, στις 20 Μαρτίου 2021, πάρτι στο μοναδικό Αρμένικο Μοναστήρι στην Κύπρο (Տուրք Μαγαρ Μοναστήρι) που βρίσκεται στον Πενταδάκτυλο. Όπως, δε, τονίστηκε από την Επίτροπο, παρότι, δε, το τελευταίο αναφερόμενο περιστατικό καθώς και άλλα που ανέφερε στην Τοποθέτησή της, δεν έλαβαν χώρα στις περιοχές που ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από τη Δημοκρατία εντούτοις, έγιναν στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας σε χώρους λατρείας, τα οποία αποτελούν συνάμα ιστορικά μνημεία της Κύπρου και μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σκοπός της Τοποθέτησης ήταν να υπενθυμίσει και να υπογραμμίσει η ανάγκη για σεβασμό του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας η οποία περιλαμβάνει την διασφάλιση και στήριξη της ομαλής εκδήλωσης όλων των θρησκευτικών πεποιθήσεων, στα πλαίσια μίας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας και ειδικότερα στη Κυπριακή Δημοκρατία υπό φως των Θεμελιωδών Διατάξεων του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας (Άρθρα 1-5) όπου ρητά γίνεται αναφορά στις δυο κοινότητες και στις θρησκευτικές ομάδες.

Αφού παρέθεσε το σχετικό με το δικαίωμα στη θρησκευτική ελευθερία νομικό και θεσμικό πλαίσιο, η Επίτροπος εξέφρασε τον προβληματισμό της σε σχέση κάθε ενέργεια βανδαλισμού και προσβολή οποιουδήποτε χώρου λατρείας, και τόνισε ότι θρησκευτική ελευθερία, επιβάλλει την καλλιέργεια και εμπέδωση των αξιών του αλληλοσεβασμού της κάθε θρησκείας, της παράδοσης και της πολιτισμικής κληρονομιάς κάθε προσώπου ή ομάδας προσώπων, λαού ή κοινότητας.

Υπογράμμισε, συναφώς, ότι πέρα από το ισχυρό υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απαιτείται η συνέχιση και εντατικοποίηση δράσεων και πολιτικών, με στόχο την προώθηση και ουσιαστική εμπέδωση των πιο πάνω αρχών και αξιών αλληλοσεβασμού για την προστασία ατομικών δικαιωμάτων αλλά και της κοινωνίας ευρύτερα από πράξεις που ενδεχομένως δύνανται να καλλιεργήσουν έχθρα.

Όπως, δε, τόνισε, το μήνυμα που, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να δίνεται από την Πολιτεία, είναι η μηδενική ανοχή σε τέτοιες φύσεως ενέργειες που προσβάλλουν ατομικά δικαιώματα και διασαλεύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων, εθνοτήτων, θρησκειών και παραδόσεων, αλλά και αδιαμφισβήτητα της αναγκαιότητας λήψης μέτρων για το σεβασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς προς πάσα κατεύθυνση.

✳ **ΑΥΤ 8/2021** ημερομηνίας 17 Μαΐου 2021, **με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα κατά της Ομοφοβίας και της Τρανσφοβίας.**

✳ **ΑΥΤ. 7/2021** ημερομηνίας 15 Μαΐου 2021, **αναφορικά με την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και την ισότιμη συμμετοχή τους στις εκλογές.**

Ενόψει των επικείμενων Βουλευτικών Εκλογών στις 30 Μαΐου 2021, η Επίτροπος, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της Εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων, προέβη στην υποβολή της παρούσας Αυτεπάγγελτης Τοποθέτησής, σε σχέση με την ισότιμη συμμετοχή και πρόσβαση των ατόμων με αναπηρίες στις εκλογικές διαδικασίες και, κατ' επέκταση, στην πολιτική και δημόσια ζωή.

Στην Τοποθέτηση έγινε αναφορά στις πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις στην Κυπριακή Δημοκρατία και στις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί το Κράτος για τη βελτίωση της άσκησης των εκλογικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, αλλά και στα ζητήματα που παραμένουν ανεπίλυτα και, βάσει των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, εξακολουθούν να

παρεμποδίζουν την απρόσκοπτη άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Περαιτέρω, αναλύθηκε το εθνικό νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στις διάφορες εκλογικές διαδικασίες, καθώς και η ισχύουσα νομοθεσία στέρησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας από τα άτομα με αναπηρία και, συνακόλουθα, του δικαιώματος άσκησης των εκλογικών τους δικαιωμάτων.

Αφού αναλύθηκαν οι σχετικές διατάξεις της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και οι θέσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, όπως έχουν διατυπωθεί στα Γενικά της Σχόλια και στην απόφαση με αρ. CRPD/C/10/D/4/2011, παρατέθηκαν οι Καταληκτικές Παρατηρήσεις σε σχέση με την πρώτη Έκθεση της Κύπρου για την εφαρμογή της Σύμβασης αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα.

Ακολουθώντας και, αφού αντιπαραβλήθηκαν, συγκριτικά με την κατάσταση στην Κύπρο, οι συστάσεις και πρακτικές των διαφόρων οργάνων της ΕΕ επί των πολιτικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και τη συμμετοχή τους στις εκλογικές διαδικασίες, ως επίσης και για τον αποκλεισμό τους από αυτές λόγω της στέρησης της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας, η Επιτροπή επεσήμανε την ανάγκη όλοι οι πολίτες να έχουν τη δυνατότητα απρόσκοπτης συμμετοχής στις εκλογικές διαδικασίες και την υποχρέωση του Κράτους να λαμβάνει τα αναγκαία και ενδεικνυόμενα μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή.

Ειδικότερα, τα εμπόδια με τα οποία τίθενται αντιμέτωπα τα άτομα με αναπηρία κατά την άσκηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων, κατηγοριοποιούνται σε αυτά που αφορούν στην αποστέρηση από συγκεκριμένες ομάδες ΑμεΑ του δικαιώματος συμμετοχής στις εκλογικές διαδικασίες και σε αυτά που σχετίζονται με την προσβασιμότητα, τόσο στις πληροφορίες και την ενημέρωση για τις εκλογές πριν από την ημέρα διεξαγωγής τους όσο και κατά τη διάρκεια ενάσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος.

Ως εκ τούτου και δεδομένης της άμεσης συνάφειας της συμμετοχής των ΑμεΑ στις εκλογές με την δικαιοπρακτική τους ικανότητα, τυχόν αποστέρηση ή περιορισμός του εν λόγω δικαιώματος από τα άτομα με νοητικές ή ψυχοκοινωνικές αναπηρίες, συνεπάγεται άμεσος αποκλεισμός τους από τις εκλογές και διάκριση εις βάρος τους λόγω της αναπηρίας τους.

Όπως σημειώθηκε, η ετοιμασία από το Κράτος του σχετικού νομοσχεδίου αναφορικά με την άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ΑμεΑ, είναι βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση για τη συμμετοχή των ατόμων με νοητικές ή ψυχοκοινωνικές αναπηρίες στις εκλογές, με την υποστήριξη τους κατά τη λήψη αποφάσεων και όχι διά της υποκατάστασης της απόφασής τους από τρίτα πρόσωπα, παρά μόνο εάν η υποβοήθηση στη λήψη απόφασης και η συναπόφαση κριθούν ως μη ικανοποιητικές.

Πλην όμως, εξακολουθεί να εκκρεμεί η ρύθμιση της άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν από τα ΑμεΑ που διαμένουν σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας, ως επίσης και η εναρμόνιση συγκεκριμένων διατάξεων της οικείας νομοθεσίας με τις πρόνοιες της Σύμβασης, ώστε να μην στερούνται τα ΑμεΑ των εκλογικών τους δικαιωμάτων λόγω δικαστικής απόφασης.

Όσον αφορά στην προσβασιμότητα στις πληροφορίες που σχετίζονται με τις εκλογές, δεν φαίνεται να υφίσταται οποιαδήποτε ρύθμιση που να υποχρεώνει τα πολιτικά κόμματα να διεξάγουν τις προεκλογικές τους εκστρατείες και συγκεντρώσεις σε προσβάσιμους χώρους, ούτε για να ετοιμάζουν πληροφοριακό υλικό σε μορφή προσβάσιμη από όλα τα ΑμεΑ, ανεξαρτήτως της αναπηρίας τους. Ως εκ τούτου, η μη λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή συνιστά, βάσει του άρθρου 5 της Σύμβασης, απαγορευμένη διάκριση λόγω αναπηρίας.

Κατ' αντίστοιχο τρόπο και για την αποφυγή διάκρισης εις βάρος των ΑμεΑ, θα πρέπει και όλες οι σχετικές πληροφορίες αναφορικά με τις εκλογές να είναι προσβάσιμες, σε έντυπη ή διαδικτυακή μορφή, πριν από την ημέρα των εκλογών και θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι τηλεοπτικές εκπομπές που φιλοξενούν υποψηφίους ή σχετίζονται με επικείμενες εκλογικές διαδικασίες είναι προσβάσιμες από όλα τα ΑμεΑ χωρίς εξαίρεση.

Σε σχέση με την προσβασιμότητα των εκλογικών κέντρων το Υπουργείο Εσωτερικών, σε συνεννόηση με τις οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες, προβαίνει ήδη στις αναγκαίες ρυθμίσεις για την τοποθέτηση ραμπών και την ύπαρξη μιας τουλάχιστον εκλογικής θυρίδας προσβάσιμης από άτομα που χρησιμοποιούν τροχοκάθισμα. Η Υπηρεσία Εκλογών θα πρέπει όμως να ενεργεί αυτοβούλως προς την κατεύθυνση αυτή ώστε όλα τα κτίρια στα οποία θα λειτουργούν εκλογικά κέντρα να είναι πλήρως προσβάσιμα από τα άτομα με αναπηρία, ανεξαρτήτως της αναπηρίας τους.

Περαιτέρω, σημειώθηκε ότι δίδονται σχετικές οδηγίες προς τους προεδρεύοντες των εκλογικών κέντρων σε σχέση με τη δυνατότητα που παρέχεται στα άτομα με αναπηρία να ψηφίζουν, όταν επιθυμούν, με τη βοήθεια ατόμου της επιλογής τους. Αυτό διασφαλίζει μεν την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν των ατόμων με οπτική ή νοητική αναπηρία, ωστόσο διακυβεύεται η μυστικότητα της ψήφου τους, καθώς και το δικαίωμα να ψηφίζουν ανεξάρτητα. Ειδικότερα, όταν δεν παρέχονται οι αναγκαίες και εξατομικευμένες εύλογες προσαρμογές στα άτομα με αναπηρία που προσέρχονται στις κάλπες, δεν είναι δυνατή η χρήση των ψηφοδελτίων από άτομα με οπτική αναπηρία, λόγω και της απουσίας υποβοηθητικών προς τούτο συσκευών ή τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα μεγεθυντικών φακών και συσκευών ψηφοφορίας (ειδικών καλύψεων) διά της αφής.

Στα δε άτομα με νοητική αναπηρία, χρειάζεται να τους παρέχονται οι αναγκαίες οδηγίες αναφορικά με τις εκλογικές διαδικασίες σε ευανάγνωστη μορφή και παράλληλα, οι εν λόγω οδηγίες που διατίθενται στα εκλογικά κέντρα, θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα προσβάσιμες από όλα τα άτομα με αναπηρία, ανεξαρτήτως της αναπηρίας τους και γι' αυτό ενδείκνυται να παρέχονται και σε ακουστική μορφή ή γραφή Μπράιγ.

Στη βάση των πιο πάνω, υποβλήθηκαν τις ακόλουθες εισηγήσεις:

- Επίσπευση της ολοκλήρωσης του νομοσχεδίου αναφορικά με τη δικαιοπρακτική ικανότητα των ατόμων με νοητικές και ψυχοκοινωνικές αναπηρίες, ώστε να μην στερούνται των πολιτικών δικαιωμάτων τους και αν είναι εφικτό να τεθεί προς συζήτηση και ψήφιση ενώπιον της Βουλής πριν από τις επικείμενες Δημοτικές και Κοινοτικές εκλογές.
- Λήψη μέτρων για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τα άτομα με αναπηρία που διαμένουν σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας, με γνώμονα τη διαφύλαξη της μυστικότητας της ψήφου και την εξάλειψη του κινδύνου επηρεασμού των ψηφοφόρων κατά την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν. Προς τούτο, καθοριστικός παράγοντας είναι η έγκαιρη και κατάλληλη ενημέρωση σε σχέση με τις εκλογές και τις εκλογικές διαδικασίες των ατόμων που διαμένουν στα εν λόγω ιδρύματα, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ψηφίζουν, στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό, ανεξάρτητα και χωρίς τη βοήθεια τρίτου προσώπου.
- Εξέταση του ενδεχομένου διασύνδεσης των χορηγιών προς τα πολιτικά κόμματα με την διοργάνωση των προεκλογικών τους εκδηλώσεων σε χώρους προσβάσιμους από όλα τα ΑμεΑ και την παροχή του προεκλογικού τους υλικού σε προσβάσιμη μορφή, όπως υποτιτλισμός των οπτικών τους μηνυμάτων και διάθεση του έντυπου υλικού τους σε ευανάγνωστη μορφή και σε γραφή Μπράιγ.
- Όλες οι πληροφορίες σε σχέση με τις εκλογές και τις εκλογικές διαδικασίες να είναι διαθέσιμες σε προσβάσιμη μορφή πριν από τις εκλογές και προς την κατεύθυνση αυτή, να εξεταστεί το ενδεχόμενο καθιέρωσης τηλεφωνικής γραμμής για την προφορική παροχή των εν λόγω πληροφοριών στα ΑμεΑ, βάσει των αναγκών τους. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε προσβάσιμες μορφές και στα εκλογικά κέντρα την ημέρα των εκλογών
- Λήψη μέτρων ώστε όλες οι τηλεοπτικές εκπομπές που σχετίζονται με τις εκλογές να παρέχονται ταυτόχρονα και σε μορφή προσβάσιμη από άτομα με ακουστική αναπηρία, είτε με τον υποτιτλισμό τους είτε με την παροχή ταυτόχρονης διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα.

- Όλα τα εκλογικά κέντρα θα πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμα από τα ΑμεΑ, καθότι δεν υποκαθίσταται με οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα των ΑμεΑ να ψηφίζουν στα εκλογικά κέντρα την ημέρα των εκλογών. Στη δε περίπτωση κατά την οποία για πρακτικούς λόγους αυτό δεν δύναται να επιτευχθεί, θα πρέπει να προωθηθεί η υιοθέτηση συμπληρωματικών επιλογών αναφορικά με άσκηση των εκλογικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, περιλαμβανομένης της κινητής κάλπης ή της παροχής της ευχέρειας στα άτομα με αναπηρία να ψηφίζουν σε εκλογικό κέντρο πλησίον του τόπου διαμονής τους.
- Να υιοθετηθούν προσβάσιμα συστήματα ψηφοφορίας ή/και να εξεταστεί το ενδεχόμενο υιοθέτησης εναλλακτικών μορφών ψηφοφορίας με τα οποία να διασφαλίζεται τόσο η μυστικότητα της ψήφου και όσο το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να ψηφίζουν ανεξάρτητα και χωρίς μεσάζοντες.
- Τήρηση δεδομένων και στατιστικών σε σχέση με την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στις εκλογές και τις εκλογικές διαδικασίες, ώστε με την καταγραφή τους να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται τυχόν προβλήματα που ενδεχομένως να ανακύπτουν.
- Όπως σημειώθηκε, οι πάνω εισηγήσεις είναι ενδεικτικές και όχι εξαντλητικές, καθότι, δεδομένου ότι οποιεσδήποτε αποφάσεις που αφορούν στα άτομα με αναπηρίες δεν πρέπει να λαμβάνονται ερήμην τους, οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες θα πρέπει να προβούν σε διαβούλευση με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες, για την υιοθέτηση των βέλτιστων πρακτικών και λύσεων που θα διασφαλίζουν την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία κατά τις εκλογές.

Στην έκθεση επισυνάφθηκε τρίπτυχο το οποίο ετοιμάστηκε, στα πλαίσια ενημερωτικής εκστρατείας που διεξήγαγε το Γραφείο της Επιτρόπου αναφορικά με την Ισότιμη Συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρίες στις Εκλογές. Στο τρίπτυχο αναφέρονται επιγραμματικά, αφενός τα βασικά δικαιώματα των ΑμεΑ κατά τη διάρκεια των εκλογών, αφετέρου, δε, οι υποχρεώσεις του Κράτους (και σε δεύτερο χρόνο και των πολιτικών κομμάτων) προς διασφάλιση των εν λόγω δικαιωμάτων.

✿ **Σ.Α.Α. 138/2017** ημερομηνίας 29 Ιουνίου 2020, **αναφορικά με το κενό που παρατηρείται στην αξιολόγηση των μαθησιακών αναγκών ενήλικων προσώπων με σκοπό την παροχή διευκολύνσεων σε επαγγελματικές εξετάσεις.**²

² Η υπό αναφορά έκθεση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

Το παράπονο υποβλήθηκε από γυναίκα, η οποία με δυσλεξία, και κατ' επέκταση με μαθησιακές δυσκολίες, κατά την ενήλικη ζωή της και όχι κατά τη διάρκεια της φοίτησής της σε σχολείο. Κατά τη διαδικασία εξετάσεων, για συμπερίληψη και κατάταξή της στους Πίνακες Διορισίμων της Δημόσιας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας προσκόμισε σχετικό ποιοτικό διάγνωσης, το οποίο εκδόθηκε από αναγνωρισμένο κέντρο άλλου ευρωπαϊκού κράτους και συγκεκριμένα της Μεγάλης Βρετανίας. Ωστόσο, το εν λόγω πιστοποιητικό δεν έγινε αποδεκτό από την Υπηρεσία Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας, αφού κρίθηκε ότι το ψυχομετρικό εργαλείο με το οποίο αξιολογήθηκε η παραπονούμενη δεν είναι σταθμισμένο στον κυπριακό πληθυσμό. Στην απόφαση της Υπηρεσίας φαίνεται από τις απαντήσεις που λήφθηκαν ότι συνεκτιμήθηκε το γεγονός ότι η παραπονούμενη προχώρησε στη συγκεκριμένη αξιολόγηση σε σχετικά μεγάλη ηλικία, αφού βρισκόταν ήδη σε επίπεδο διδακτορικών σπουδών, καθώς επίσης και το γεγονός ότι ο τύπος δυσλεξίας που αντιμετωπίζει δεν χαρακτηρίζεται ως «ασθένεια», αλλά ως διαφορετικός τρόπος εκμάθησης.

Η Επίτροπος με την έκθεση της ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης Προστασίας και Παρακολούθησης της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες υπέδειξε ότι για να έχει εφαρμογή η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, δεν απαιτείται η ύπαρξη «ασθένειας» ή «αναπηρίας» με την κλασσική μορφή, που ενδεχομένως ο όρος αυτός να γινόταν κατανοητός καθότι η αναπηρία επουδενί δεν ταυτίζεται πάραυτα με ασθένεια. Αντίθετα, αυτό που αναγνωρίζεται είναι η ύπαρξη μακροχρόνιας βλάβης, η οποία σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια μπορεί να παρεμποδίσει την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή του προσώπου στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.

Η δυσλεξία θεωρείται ως μία μακροχρόνια βλάβη που θέτει σε δυσμενή θέση κάποιο πρόσωπο έναντι άλλων και για τον λόγο αυτό είναι ευρέως δεκτό ότι στα άτομα με δυσλεξία παραχωρούνται, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, διευκολύνσεις, τόσο κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, όσο και κατά τη διαδικασία των εξετάσεων. Δεν αποκλείεται, δε, για ποικίλους λόγους η διάγνωση της δυσλεξίας να μη γίνει έγκαιρα αλλά κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής του προσώπου.

Εν προκειμένω, η παραπονούμενη ζήτησε να τύχει σχετικών διευκολύνσεων, όχι κατά την εκπαίδευση, αλλά κατά την πρόσβασή της σε θέση εργασίας. Υπογραμμίζω, στο σημείο αυτό, ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν πλήρως το δικαίωμα στην εργασία, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης στην εργασία, χωρίς καμία διάκριση, η δε, άρνηση παροχής εύλογων προσαρμογών συνιστά διάκριση η οποία απαγορεύεται. Εντούτοις, η παραπονούμενη δεν έλαβε τις παροχές που είχε ζητήσει και οι οποίες στηρίζονταν στο πιστοποιητικό αξιολόγησης των μαθησιακών της δυνατοτήτων, για τον κύριο

λόγο ότι η αρμόδια Υπηρεσία Εξετάσεων δεν μπορούσε να διαπιστώσει εάν πράγματι η παραπονούμενη παρουσίαζε τη συγκεκριμένου τύπου αναπηρία.

Όπως επανέλαβε, σε όλες τις απαντήσεις οι οποίες απέστειλε, η εμπλεκόμενη Υπηρεσία, το ψυχομετρικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την περίπτωση της παραπονούμενης δεν είναι σταθμισμένο στον κυπριακό πληθυσμό, ενώ δεν υπάρχει αντίστοιχο εργαλείο που να χρησιμοποιείται στην Κύπρο για την αξιολόγηση ενηλίκων που αιτούνται διευκολύνσεις εξαιτίας μαθησιακών δυσκολιών, αλλά ούτε και υπάρχει η δυνατότητα για ανάπτυξη ενός τέτοιου εργαλείου. Η παραδοχή αυτή καταδεικνύει ένα σημαντικό κενό στη διαδικασία παροχής διευκολύνσεων στις εξετάσεις που διενεργεί το κράτος για πρόσληψη στη Δημόσια Υπηρεσία, εν γένει, αφού στερεί από τα πρόσωπα, των οποίων οι μαθησιακές δυσκολίες δεν διαγνώστηκαν πριν την ενηλικίωσή τους, τη δυνατότητα να λάβουν τις αναγκαίες διευκολύνσεις.

Με την παροχή των εν λόγω διευκολύνσεων τα άτομα με αναπηρίες δεν τίθενται σε ευνοϊκότερη θέση έναντι των ανθυποψηφίων τους, αλλά σε ισότιμη θέση, αφού οι διευκολύνσεις αυτές αποτελούν αντιστάθμισμα στη μειονεκτική θέση στην οποία βρίσκονται λόγω της αλληλεπίδρασης της αναπηρίας τους με διαδικασίες και πρακτικές που είναι προορισμένες για άτομα χωρίς αναπηρίες. Η απουσία, συνεπώς, από την κυπριακή πραγματικότητα ενός μηχανισμού αξιολόγησης των αναγκών των ενηλίκων προσώπων που αξιολογούνται με δυσλεξία, σε συνδυασμό με την άρνηση της Υπηρεσίας Εξετάσεων να δεχτεί πιστοποιητικό που εκδίδεται σε άλλο κράτος, θέτει σε δυσμενή θέση τα πρόσωπα αυτά, κατά τρόπο που αποτελεί «διάκριση στην εργασία», κατά παράβαση των προνοιών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Βάσει των πιο πάνω έγινε εισήγηση όπως η αρμόδια Υπηρεσία του κράτους μελετήσει και να εφαρμόσει τρόπους για την κάλυψη του κενού αυτού ως προς την αξιολόγηση, κατά τρόπο που να διαφυλάσσεται το δικαίωμά του κάθε προσώπου, για ισότιμη μεταχείριση στην πρόσβαση σε εργασία.

Θ. Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

✦ **ΑΥΤ. 3/2021 και ΕΜΠΤ. 1/2021** ημερομηνίας 3 Μαρτίου 2021, **αναφορικά με την κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αραδίππου, μέχρι την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του** (το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Αυτεπάγγελτης Τοποθέτησης ήταν εμπιστευτικό).

✦ **ΑΥΤ 5/2021** ημερομηνίας 9 Απριλίου 2021, **με αφορμή την Παγκόσμια Μέρα των Ρομά.**

✿ ΕΜΠΒ 2/2021 & Α/Π 564/2021, ημερομηνίας 20 Απριλίου 2021, **σε σχέση με τη λήψη μέτρων για αντιμετώπιση της εξάπλωσης της νόσου COVID -19 στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας.**

Αφορμή για την Τοποθέτηση αποτέλεσαν οι αναφορές/καταγγελίες σε σχέση με τη διαβίωση των ασθενών της Κλινικής Οξέων Περιστατικών Αντρών (ΚΟΠΑ) στο Νοσοκομείο Αθαλάσσας.

Συγκεκριμένα, συγγενείς ασθενή που νοσηλεύτηκε στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας τον Μάρτιο του 2021 επί τη βάση δικαστικού διατάγματος, απευθύνθηκαν στο Γραφείο και υπέβαλαν παράπονο αναφορικά με τον περιορισμό του στην εν λόγω κλινική και ειδικότερα, για τις συνθήκες διαβίωσής του σε αυτή, καθώς επίσης και για τα αυστηρά μέτρα που λήφθηκαν για την πρόληψη της διάδοσης του ιού, μετά από εντοπισμό κρούσματος στον συγκεκριμένο χώρο.

Όπως σημειώθηκε, σε περιόδους έκτακτης ανάγκης αναπόφευκτα απαιτείται να λαμβάνονται νόμιμα μέτρα για αποφυγή περαιτέρω εξάπλωσης του κορωνοϊού και σε χώρους όπου άτομα βρίσκονται υπό περιορισμό. Οι αρμόδιες αρχές δε υποχρεούνται να προβαίνουν, παράλληλα, σε πράξεις που διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων αυτών, ειδικότερα σε ψυχιατρικές εγκαταστάσεις, όπου οι ασθενείς βρίσκονται ήδη σε κατάσταση εγκλεισμού, λόγω υποχρεωτικής νοσηλείας, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε υποτροπή της ψυχικής νόσου.

Επισημάνθηκε δε ότι τα μέτρα φυσικής αποστασιοποίησης και αποφυγής συγχρωτισμού μεταξύ των ατόμων, την οποία ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας θέτει ως βασικό μέτρο προστασίας από τον κορωνοϊό, προφανώς δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην περίπτωση του Νοσοκομείου Αθαλάσσας, λόγω της ακαταλληλότητας των παρωχημένων κτηριακών εγκαταστάσεων.

Περαιτέρω, τα όποια μέτρα δυνατό να ληφθούν στα πλαίσια προσπάθειας περιορισμού της εξάπλωσης του κορωνοϊού στους χώρους του νοσοκομείου, θα πρέπει να είναι για περιορισμένο χρονικό διάστημα και με γνώμονα την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών ώστε να μην καταλήγουν σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση τους. Το δε μέτρο των «κλειδωμένων πορτών» παραβιάζει τα άρθρα 3 και 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), ενώ η απαγόρευση της χρήσης κινητών τηλεφώνων και της πρόσβασης στο διαδίκτυο παραβιάζει το άρθρο 10 της ίδιας Σύμβασης.

Στη Τοποθέτηση, αφού έγινε αναφορά στα μέτρα προστασίας και πρόληψης για την αντιμετώπιση και διαχείριση επιβεβαιωμένων ή ύποπτων κρουσμάτων COVID -19 (Πλαίσιο Λειτουργίας του Νοσοκομείου σε σχέση με τη νόσο) και στις

συστάσεις της Επιτροπής Πρόληψης Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT) για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που βρίσκονται υπό περιορισμό, περιλήφθηκαν οι ακόλουθες εισηγήσεις:

- Η διεύθυνση του Νοσοκομείου Αθαλάσσης να διασφαλίσει ότι, κάθε ψυχικά ασθενής που τίθεται σε περιορισμό λόγω του ιού (καραντίνα) περιορίζεται σε συνθήκες σύμφωνες με το σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και ότι, ο τρόπος εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων δεν υποβάλλει τους πάσχοντες σε δοκιμασία που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που συνδέεται με τον περιορισμό και η υγεία του ψυχικά ασθενή να διασφαλίζεται καταλλήλως.
- Να διασφαλιστεί στο μέτρο του δυνατού η επαφή με τον άνθρωπο καθημερινά. Η διεύθυνση του Νοσοκομείου να φροντίσει όπως εξεύρει άμεσα τρόπους ώστε τα άτομα που βρίσκονται σε καραντίνα να μην χάσουν την ανθρωπίνη επαφή δεδομένου ότι στο στάδιο του περιορισμού (περιορισμός στα δωμάτια καραντίνας) δεν δύνανται να συναστρέφονται με τους οικείους τους ή με άλλους ενοίκους, γεγονός το οποίο επιδεινώνει περαιτέρω την ήδη βεβαρημένη υγεία τους.
- Η απουσία επαφής με τον έξω κόσμο και η απαγόρευση του επισκεπτηρίου θα πρέπει να αντισταθμίζονται «από την αυξημένη πρόσβαση σε εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας (όπως το τηλέφωνο, οι βιντεοκλήσεις, ή η πρόσβαση στο διαδίκτυο).
- Θα πρέπει να εξασφαλιστεί με κάθε τρόπο το δικαίωμα καθημερινής πρόσβασης σε ανοικτό χώρο για τουλάχιστον μία ώρα.
- Οι ασθενείς να λαμβάνουν πλήρεις πληροφορίες σχετικά με οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται για αναχαίτιση της εξάπλωσης της νόσου COVID – 19.

Η Τοποθέτηση υποβλήθηκε στη Διεύθυνση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με την εισήγηση όπως φροντίσουν να εφαρμόζονται οι πιο πάνω κατευθυντήριες οδηγίες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο πλαίσιο λήψης μέτρων για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού.

✳ **ΑΥΤ. 6/2021** ημερομηνίας 28 Απριλίου 2021, **αναφορικά με τον σεβασμό της θρησκευτικής ελευθερίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς** (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 17).

✿ **ΑΥΤ 9/2021** ημερομηνίας 20 Ιουνίου 2021, **με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων.**

✿ **ΕΜΠΤ. 5/2020 και ΑΥΤ. 21/2020** ημερομηνίας 6 Σεπτεμβρίου 2020, **αναφορικά με την κράτηση υπό απέλαση υπηκόου τρίτης χώρας που ανήκει στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου.**³

Αντικείμενο της Τοποθέτησής ήταν η απόφαση της Αστυνομίας για τη μεταφορά του παραπονούμενου στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου, αντί στον Χώρο Κράτησης Απαγορευμένων Μεταναστών στη Μεννόγια (ΧΩ.Κ.Α.Μ.) ως διοικητικά κρατούμενος, παρά την αντίθετη βούληση του, όπως αυτή είχε εκφραστεί μέσα από το παράπονο, που υπεβλήθη από τον συμβίο του, καθώς και από τον ίδιο στη συνάντηση που είχε μαζί του Λειτουργός του Γραφείου της Επιτρόπου.

Πριν από την αποφυλάκιση του, το παραπονούμενο άτομο είχε προβεί στη σύναψη Πολιτικής Συμβίωσης (Σύμφωνο Συμβίωσης) με Κύπριο πολίτη, ο οποίος εκτίει ποινή φυλάκισης και αναμενόταν να αποφυλακιστεί το προσεχές διάστημα.

Στην Τοποθέτηση σημειώθηκε ότι μετά την αποφυλάκισή του, ο παραπονούμενος μεταφέρθηκε στα Αστυνομικά Κρατητήρια Βορόκληνης για την υποβολή του σε διαγνωστική εξέταση για τον ιό COVID-19 και ακολούθως θα μεταφερόταν στο ΧΩ.Κ.Α.Μ., μέχρι και την επιστροφή του στη χώρα του. Ο δε συμβίος του παραπονούμενου, με επιστολή του είχε επισημάνει τη δυσарέσκεια του παραπονούμενου για τη μεταφορά του σε χώρο άλλο, αντί του ΧΩ.Κ.Α.Μ., ως αναμενόταν, δεδομένου του επικείμενου επαναπατρισμού του και συγκεκριμένα, της μεταφοράς του στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου.

Παρότι δεν παραγνωρίζεται ότι, ενδεχομένως, η απόφαση για μεταφορά του εν λόγω ατόμου σε αστυνομικά κρατητήρια, και όχι ως έπρεπε, στο ΧΩΚΑΜ, να λήφθηκε για τους σκοπούς προστασίας του ίδιου, ως του έχει αναφερθεί, ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί το γεγονός ότι επρόκειτο για διοικητικά κρατούμενο άτομο το οποίο θα έπρεπε να μεταφερθεί στο ΧΩΚΑΜ, λαμβανομένου υπόψη και της ίδιας της βούλησής του.

Όπως επισημάνθηκε, η εξισορρόπηση των ζητημάτων ασφάλειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των κρατουμένων, συχνά αποτελεί πρόκληση για το κράτος. Οι βασικές αρχές σε σχέση με το θέμα αυτό, όπως αυτές καθιερώνονται στο διεθνές και ημεδαπό δίκαιο, σε σχέση με τα

³ Η υπό αναφορά Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

ατομικά δικαιώματα, επιβάλλουν την υποχρέωση του κράτους να σέβεται την αξία του ανθρώπου και να μην επεμβαίνει με πράξεις ή παραλείψεις του σε ένα ελάχιστο προσωπικό χώρο που διασφαλίζει τόσο την μη προσβολή βασικών δικαιωμάτων όσο και την προστασία τους.

Συγχρόνως, τυχόν περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων με την επίκληση πρακτικών λόγων, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δεν δύνανται να γίνουν αποδεκτοί, καθότι, βάσει της νομολογίας του ΕΔΑΔ, οι περιορισμοί των δικαιωμάτων των κρατουμένων οφείλουν να αιτιολογούνται στη βάση των αρχών της νομιμότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

Επιπροσθέτως, επιβαλλόμενα μέτρα που περιορίζουν ατομικά δικαιώματα, θα πρέπει να προδιαγράφονται από τους νόμους του κράτους οι οποίοι να είναι συμβατοί με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να έχουν αποδειχθεί ότι είναι απολύτως απαραίτητα για την επίτευξη ενός νόμιμου, σε μια δημοκρατική κοινωνία, σκοπού και να είναι ανάλογα, να είναι, δηλαδή, όσο το δυνατόν λιγότερο παρεμβατικά, για σκοπούς επίτευξης του επιδιωκόμενου σκοπού.

Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει και των περιοριστικών μέτρων που είναι σε ισχύ λόγω της πανδημίας του ιού Covid-19, και των ειδικότερων περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης πολύ πιθανόν ο παραπονούμενος να παρέμενε για μεγάλο χρονικό διάστημα σε χώρο κράτησης και η επιστροφή στη χώρα του να πραγματοποιείτο, σύμφωνα και με πληροφορίες που έλαβε Λειτουργός του Γραφείου από την αρμόδια αρχή, σε μελλοντικό και αόριστο χρόνο.

Πέρα από τη γενική επίκληση της ασφάλειας του ιδίου δεν φαίνεται να υπήρξε οποιοσδήποτε άλλος παράγοντας που να λήφθηκε υπόψη και να επηρέασε τη σχετική απόφαση, αφού διαφαίνεται ότι δεν απασχόλησε τις αρχές η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας η οποία αποτελεί συνταγματική επιταγή, προερχόμενη από το κράτος δικαίου και δεν φαίνεται να συντρέχουν συγκεκριμένοι παράγοντες, οι οποίοι να δικαιολογούν την περαιτέρω κράτηση του παραπονούμενου σε αστυνομικά κρατητήρια αντί στο ΧΩ.ΚΑ.Μ.

Αντίθετα, η απόφαση για κράτηση του σε αστυνομικά κρατητήρια δεν φαίνεται να αποτελούσε το λιγότερο επαχθές ή ηπιότερο δυνατό μέτρο, εν προκειμένω, αλλά μάλλον συνιστούσε μέτρο απαγορευμένο, εφόσον η παραμονή σε κρατητήρια δεν είναι επιτρεπτή για πάροδο πέρα των 48 ωρών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Στη βάση των ανωτέρω, έγινε εισήγηση όπως οι αρμόδιες αρχές προέβαιναν άμεσα στη λήψη όλων των ενδεικνυόμενων μέτρων για τη μεταφορά του παραπονούμενου στον ΧΩ.ΚΑ.Μ, αφού προηγουμένως εξασφαλιζόταν ότι η κράτησή του εκεί, θα πραγματοποιείτο κάτω από κατάλληλες, για τον ίδιο, συνθήκες, υπό το φως της αρχής της αναλογικότητας, και εφόσον

συνεκτιμούνταν όσα αναφέρονταν στην Τοποθέτηση σε σχέση με την κράτηση ΛΟΑΤΙ ατόμων.

Περαιτέρω, έπρεπε να επανεξετάζονταν και οι λόγοι κράτησης και των άλλων 7 διοικητικά κρατούμενων που βρίσκονταν σε αστυνομικά κρατητήρια αντί στο ΧΩ.ΚΑ.Μ. στερούμενοι διευκολύνσεις που παρέχονται στο χώρο κράτησης άτυπων μεταναστών ως διοικητικά κρατούμενων, ενώ η κράτηση τους σε χώρο που βρίσκονται και υπόδικοι για χρόνο που υπερβαίνει τις 48 ώρες αντίκειται στις Συστάσεις της CPT.

✿ **Τοποθέτηση** ημερομηνίας 10 Δεκεμβρίου 2020, για την **ημέρα υιοθέτησης της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**.⁴

✿ **ΕΔ 5.34.04** ημερομηνίας 18 Δεκεμβρίου 2020, **αναφορικά με τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των οικιακών εργαζομένων στην Κύπρο**.⁵

Η Έκθεση ετοιμάστηκε από την Επιτροπή Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε συνεργασία με Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου UCLan Cyprus. Αποτελεί, δε, την πρώτη έρευνα για τα δικαιώματα των οικιακών εργαζομένων, η οποία βασίζεται σε συνεντεύξεις, focus groups και συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τις ίδιες τις οικιακές εργαζόμενες.

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, διαφάνηκε ότι οι οικιακές εργαζόμενες στην Κύπρο δουλεύουν κατά μέσο όρο 58 ώρες την εβδομάδα, 40% περισσότερο από τις 42 ώρες που προνοεί η σύμβαση εργασίας, ενώ 1 στις 5 δήλωσε ότι δουλεύει πέραν των 70 ωρών την εβδομάδα. Εξάλλου, το 32% δεν πληρώνονται πάντα ή δεν πληρώνονται πάντα το μισθό που τους έχει υποσχεθεί. Με βάση, δε, τα συμπεράσματα της έρευνας 75% των οικιακών εργαζομένων δεν θα έκαναν καταγγελία στην αστυνομία σε περίπτωση που ήταν θύματα σωματικής βίας.

Περαιτέρω, στο ερώτημα κατά πόσον πληρώνονται υπερωρίες, μόνο το 7% των οικιακών εργαζομένων απάντησαν καταφατικά, 35% δήλωσαν ότι δεν πληρώνονται υπερωρίες και 58% ότι δεν γνωρίζουν τις ώρες εργασίας που προνοεί η σύμβαση εργασίας.

Εξάλλου, μόνο το ένα τρίτο των οικιακών εργαζομένων καθαρίζει μόνο ένα σπίτι (όπως προνοεί η σύμβαση εργασίας). Οι μισές εργαζόμενες καθαρίζουν δύο

⁴ Η υπό αναφορά Τοποθέτηση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

⁵ Η υπό αναφορά Έκθεση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

σπίτια και οι υπόλοιπες τρία, 79% εκείνων που καθαρίζουν πέραν του ενός σπιτιού, δουλεύουν σε σπίτια που τους υπέδειξε ο εργοδότης τους.

Το 40% των οικιακών εργαζομένων δεν θα έκαναν παράπονο στον εργοδότη τους, εάν δεν ήταν ικανοποιημένες με κάποιες από τις απαιτήσεις του (π.χ. σε περίπτωση που τους ζητηθεί να δουλέψουν μια επιπρόσθετη μέρα την εβδομάδα χωρίς πληρωμή).

Το 37% δεν έχουν επισκεφτεί ποτέ το γιατρό κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στην Κύπρο και για το 48% όταν πρέπει να πάνε στο γιατρό, αυτό γίνεται μέσω του εργοδότη τους. Επίσης το 56% των οικιακών εργαζομένων δεν σταματούν να δουλεύουν σε περίπτωση ασθένειας.

Στην έκθεση έγιναν εισηγήσεις για την επικύρωση της Σύμβασης της για τα Δικαιώματα των Οικιακών Εργαζομένων, τη μεταβίβαση ευθύνης για τις οικιακές εργαζόμενες από το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης στο Υπουργείο Εργασίας, περαιτέρω βελτιώσεις στη σύμβαση εργασίας, καλύτερη ενημέρωση των οικιακών εργαζομένων σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και αποφασιστική αντιμετώπιση της κακοποίησης και της βίας κατά των οικιακών εργαζομένων.

Οι εισηγήσεις αφορούσαν επίσης στην αναγνώριση του επαγγέλματος των οικιακών εργαζομένων και του προσωπικού φροντίδας, καθώς και των υπηρεσιών που προσφέρουν ως πραγματικούς και διακριτούς τομείς απασχόλησης, την ενημέρωση των οικιακών εργαζομένων σχετικά με την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και τη βελτίωση και συνέχιση του διαλόγου με τα εμπλεκόμενα μέρη.

✦ **ΑΥΤ. 3/2020** ημερομηνίας 22 Δεκεμβρίου 2020, **αναφορικά με τις συνθήκες διαβίωσης της Ρομά κοινότητας στην Κύπρο.**⁶

Σκοπός της Τοποθέτησης, η οποία υποβλήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2020, ήταν η καταγραφή της πραγματικής καθημερινότητας της Ρομά κοινότητας στην Κύπρο, των προκλήσεων που έχει να αντιμετωπίσει, των εμποδίων που έχει να υπερπηδήσει, αλλά και των αναγκών που έχει να καλύψει, ώστε να προσεγγίσει ένα ανθρωπίνως αποδεκτό επίπεδο συνθηκών διαβίωσης.

Για σκοπούς εκπόνησης της Τοποθέτησης, λήφθηκαν οι θέσεις και οι απόψεις των αρμόδιων δημόσιων υπηρεσιών, (Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας και Υπηρεσίας

⁶ Η υπό αναφορά Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών), καθώς της μη-κυβερνητικής οργάνωσης CypROM η οποία δραστηριοποιείται στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ρομά κοινότητα στην Κύπρο. Διενεργήθηκε, επίσης, επιτόπια επίσκεψη σε περιοχές όπου διαμένουν Ρομά, ενώ μελετήθηκε και το σχετικό νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο.

Οι βασικές θεματικές, οι οποίες απασχόλησαν την Επίτροπο ήταν οι συνθήκες στέγασης, η πρόσβαση των ρομά μαθητών στην εκπαίδευση, η δυνατότητα εργασιακής απασχόλησης και η πρόσβαση των Ρομά στις υπηρεσίες υγείας και ευημερίας – παράγοντες, όπως ανέφερε, αλληλένδετοι και αλληλοεξαρτώμενοι για σκοπούς διασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Όπως περαιτέρω σημείωσε η Επίτροπος, χωρίς τη βασική εκπαίδευση/ μόρφωση, και τη συνακόλουθη γνώση της ελληνικής γλώσσας, οι πιθανότητες πρόσβασης στην αγορά εργασίας είναι μηδαμινές, ενώ χωρίς την δυνατότητα απασχόλησης, παρατείνεται η οικονομική εξάρτηση των Ρομά από το κράτος, χωρίς περιθώριο βελτίωσης. Παράλληλα, η στέγαση σε απομονωμένα ή/ και ακατάλληλα υποστατικά/ σπίτια, αλλά και οι δυσκολίες ή μη δυνατότητα πρόσβασης σε κατάλληλες υπηρεσίες υγείας, επιτείνουν την κοινωνική περιθωριοποίηση και διευρύνουν το χάσμα μεταξύ των Ρομά και της υπόλοιπης κοινωνίας.

Σε σχέση με τις συνθήκες στέγασης, σημειώθηκε ότι ειδικά για τους Ρομά, που διαμένουν στην Επαρχία Λεμεσού, τα σπίτια είναι ασυντήρητα και παρουσιάζουν πολλά, και σοβαρά, λειτουργικά και κατασκευαστικά προβλήματα, τα οποία χρήζουν άμεσων επιδιορθώσεων, ενώ σε πολλές κατοικίες, δεν υπάρχει καν παροχή ηλεκτρικού ρεύματος ή ζεστού νερού. Η Επίτροπος αναγνώρισε το γεγονός ότι, για σκοπούς παραχώρησης κατοικιών, είναι αναγκαίο να υπάρχουν θεσμοθετημένες διαδικασίες, όπως επίσης και το ότι, η συχνή μετακίνηση των Ρομά, ενδεχομένως, να επιφέρει δυσκολίες στον χειρισμό των θεμάτων στέγασής τους. Ωστόσο, όπως υποστήριξε, οι δυσκολίες αυτές μπορούν να λυθούν με την υιοθέτηση πιο ευέλικτων διαδικασιών και με συχνή επικοινωνία με τους εκάστοτε διαμένοντες στις κατοικίες.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να κλείσουν οι απομακρυσμένοι οικισμοί των Ρομά στην ύπαιθρο και οι διαμένοντες εκεί να μετακινηθούν σε αστικά κέντρα, όπου θα μπορούν να ενταχθούν ευκολότερα στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία.

Αναφορικά με την εκπαίδευση, η Επίτροπος αναγνώρισε, αφενός, τις αξιόπαινες δράσεις και πρωτοβουλίες που λήφθηκαν μέχρι στιγμής με στόχο τη διασφάλιση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά. Παρόλα αυτά, διαπιστώθηκε ότι παραμένουν ακόμη προκλήσεις σε σχέση, κυρίως, με τη διασφάλιση της εγγραφής όλων των παιδιών σε σχολεία και την περαιτέρω μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης της φοίτησης πριν την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, καθώς και με την διασφάλιση της παροχής στα παιδιά αυτά κατάλληλης και ικανοποιητικού επιπέδου μόρφωσης, η οποία θα τους δώσει εκείνες τις βασικές

γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να σπάσουν τον φαύλο κύκλο της περιθωριοποίησης και της φτώχειας.

Αναφορικά με τα προβλήματα πρόσβασης των Ρομά στην απασχόληση, επισημάνθηκε ότι αυτά είναι άμεσα συνδεδεμένα με την εκπαίδευση, καθότι πολλοί Ρομά δεν μιλάνε ελληνικά (ή είναι περιορισμένη η γνώση τους) ή αγγλικά, γεγονός το οποίο μειώνει τις πιθανότητες απασχόλησής τους. Κατά συνέπεια, οι πλείστοι Ρομά παραμένουν άνεργοι και εξαρτώνται εξ ολοκλήρου από δημόσια επιδόματα/βοηθήματα, ενώ οι πιθανότητες απεξαρτητοποίησής τους από το σύστημα κοινωνικοοικονομικής στήριξης είναι μειωμένες.

Προβλήματα διαπιστώθηκαν, επίσης, στην πρόσβαση των Κυπρίων Ρομά στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας, αφού αρκετοί δεν έχουν ενημερωθεί και καθοδηγηθεί να εγγραφούν στο ΓΕΣΥ και να απολαμβάνουν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη που είναι διαθέσιμη και στους υπόλοιπους Κύπριους πολίτες.

Σε ότι αφορά στη στήριξη που λαμβάνουν οι Ρομά σε θέματα κοινωνικής ευημερίας, σημειώθηκε ότι αυτή περιορίζεται στα πλαίσια των οριζόντιων μέτρων που λαμβάνουν οι ΥΚΕ για στήριξη όλων των ευάλωτων ομάδων, χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε στόχευση που να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κουλτούρας και του τρόπου ζωής τους. Επισημάνθηκε συναφώς, ότι το δεκαετές Σχέδιο Δράσης (2021-2030), το οποίο κλήθηκαν οι ΥΚΕ να εκπονήσουν, μετά από σχετική Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι μια ευκαιρία για ολιστική προσέγγιση στα θέματα Ρομά και ότι, αυτό, θα πρέπει να έχει στο επίκεντρό του τον σεβασμό και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, με έμφαση στη διασφάλιση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνουν την αξιοπρεπή διαβίωση.

Καταληκτικά, υποβλήθηκε σειρά εισηγήσεων, προς όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες, για λήψη συγκεκριμένων μέτρων και εντατικοποίηση των προσπαθειών που γίνονται, με στόχο τη βελτίωση της παρούσας κατάστασης και τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης στα μέλη της Ρομά κοινότητας.

I. Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης Βασανιστηρίων

✿ **ΑΥΤ. 3/2021 και ΕΜΠΤ. 1/2021** ημερομηνίας 3 Μαρτίου 2021, **αναφορικά με την κράτηση υπηκόου τρίτης χώρας στα Αστυνομικά Κρατητήρια Αραδίππου, μέχρι την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του** (το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Αυτεπάγγελτης Τοποθέτησης ήταν εμπιστευτικό).

✿ **ΕΜΠΒ 2/2021 & Α/Π 564/2021**, ημερομηνίας 20 Απριλίου 2021, **σε σχέση με τη λήψη μέτρων για αντιμετώπιση της εξάπλωσης της νόσου COVID -19 στο**

Ψυχιατρείο Αθαλάσσης (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 25).

✳ **ΕΜΠΤ 3/2021** ημερομηνίας 26 Ιουνίου 2021, με αφορμή τη **Διεθνή Ημέρα Υποστήριξης των Θυμάτων Βασανιστηρίων**.

✳ **ΕΜΠΤ. 5/2020 και ΑΥΤ. 21/2020** ημερομηνίας 6 Σεπτεμβρίου 2020, αναφορικά με την κράτηση υπό απέλαση υπηκόου τρίτης χώρας που ανήκει στην **ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, στα Αστυνομικά Κρατητήρια Πάφου** (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 27).

ΙΑ. Ανεξάρτητος Μηχανισμός για την Προώθηση, Προστασία και Παρακολούθηση της Εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

✳ **Α/Π 54/2021** ημερομηνίας 12 Ιανουαρίου 2021, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των παιδιών που φοιτούν στις **Ειδικές Μονάδες των Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης** (για την εν λόγω Έκθεση γίνεται αναφορά στη σελ. 10).

✳ **Α/Π 331/2019** ημερομηνίας 2 Φεβρουαρίου 2021, αναφορικά με τα **επιδόματα φροντίδας** και, ειδικότερα, σε σχέση με το ύψος του επιδόματος φροντίδας που είχε παραχωρηθεί στην παραπονούμενη, μετά από αξιολόγηση της αναπηρίας της (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 11).

✳ **ΣΑΑ 55/2017, ΣΑΑ 103/2017, ΣΑΑ 111/2017, ΣΑΑ 153/2017, Α/Π 274/2019, Α/Π 1160/2019, Α/Π 1327/2019, Α/Π 1434/20, Α/Π 1964/20, Α/Π 2430/20, Α/Π 85/21, Α/Π 89/21, Α/Π 1122/2018, Α/Π 277/2021 και Α/Π 1762/2019** ημερομηνίας 9 Απριλίου 2021, αναφορικά με τον ορισμό του «ατόμου με αναπηρία» για σκοπούς εφαρμογής του **περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος Νόμου (ΕΕΕ)**.

Όπως επισημάνθηκε, κατά τα τελευταία έτη υποβλήθηκε σημαντικός αριθμός παραπόνων, με κοινό αντικείμενο την απόφαση του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΤΚΕΑΑ) ότι ο αιτών ή η αιτήτρια δεν πληροί τον ορισμό του «ατόμου με αναπηρία», όπως αυτός προβλέπεται από τη σχετική

νομοθεσία, και άρα παύει να θεωρείται ή δεν καθίσταται εξαρχής δικαιούχος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (Ε.Ε.Ε.), και αναπηρικού επιδόματος.

Κοινά χαρακτηριστικά των υποβληθέντων παραπόνων περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, τη μη πιστοποίηση των ατόμων και ειδικά ανήλικων ατόμων, ως «άτομα με αναπηρίες», αφού η αναπηρία τους, παρότι μόνιμη, δεν κρινόταν ως «σοβαρή», με βάση το Νόμο, αλλά ως «μέτρια» ή «ήπια», αποκοπή/απόρριψη Ε.Ε.Ε. και αναπηρικού επιδόματος σε άτομα με αναπηρία στα κάτω άκρα, μαιευτική παράλυση χεριού, απώλεια όρασης στο ένα μάτι, νευροακουστική διαταραχή ή μερική απώλεια ακοής, αναπτυξιακές διαταραχές κλπ., πολύ μικρής διάρκειας/επιφανειακή αξιολόγηση από την ομάδα ιατρών, μη λήψη πληροφοριών σε σχέση με τις ειδικότητες των ιατρών και τον τρόπο με τον οποία επιλέγηκε η συγκεκριμένη σύνθεση της ομάδας και μη συνεκτίμηση των πραγματικών δυσκολιών/αναγκών που απορρέουν από την αναπηρία του ατόμου και οι οποίες παραμένουν ακόμη και εάν η κατάσταση του ατόμου βελτιωθεί ή είναι ηπιότερης μορφής σε σχέση με την κατάσταση κάποιου άλλου ατόμου με αναπηρίες.

Όπως σημειώθηκε στην Έκθεση, άτομα με αναπηρίες στερούνται πρόσβασης στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα και το αναπηρικό επίδομα, επειδή, βάσει της αναπηρίας τους, η αναπηρία τους πιστοποιείται ως μέτρια ή ήπια και όχι ως σοβαρή ή ολική, όπως απαιτείται από την οικεία νομοθεσία. Ως αποτέλεσμα, τα άτομα αυτά παρόλο έχουν εμπόδια ή δαπάνες, που σχετίζονται με την αναπηρία τους (π.χ. μειωμένα εισοδήματα λόγω δυσκολίας πρόσβασης ή περιορισμένης πρόσβασης στην αγορά εργασίας, έξοδα για εργοδότηση φροντιστή, έξοδα υπηρεσιών φροντίδας ή αποκατάστασης που δεν προσφέρονται από το δημόσιο και που απαιτούνται για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση των συνεπειών της αναπηρίας) δεν λαμβάνουν οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση.

Στην Έκθεση έγινε εκτενής αναφορά στην εθνική νομοθεσία, της θέσεις του ΤΚΕΑΑ, στις πρόνοιες της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, καθώς και στις παρατηρήσεις της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ για τη συμμόρφωση της Κύπρου με τη Σύμβαση.

Ειδικά σε ότι αφορά τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, σημειώθηκε ότι αυτή αναγνωρίζει και κατοχυρώνει δικαιώματα για όλα τα άτομα με αναπηρίες, ανεξαρτήτως του είδους ή του βαθμού της αναπηρίας τους και ότι, παράλληλα, επιβάλλει όπως όλες οι σχετικές κρατικές αποφάσεις και πολιτικές επικεντρώνονται στις απαιτήσεις και ανάγκες του ατόμου, παρά στη βλάβη του, ακολουθώντας μία προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Υπό το φως των πιο πάνω και στη βάση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της

Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, έγινε εισήγηση όπως επανεξεταστεί τόσο το νομικό καθεστώς όσο και τα μέτρα και η πρακτική που ακολουθείται με την αξιολόγηση από το ΤΚΕΑΑ, ώστε να βρίσκεται σε πλήρη συμβατότητα με την Σύμβαση του ΟΗΕ, με κέντρο αναφοράς την διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε να αντιμετωπίσουν τα διάφορα κοινωνικά και περιβαλλοντικά εμπόδια που αλληλοεπιδρούν με την αναπηρία και τα άτομα με αναπηρίες να μπορέσουν να ασκήσουν, κατά ισότιμο τρόπο με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, τα ανθρωπίνια δικαιώματά τους.

Συγκεκριμένα υποβλήθηκε εισήγηση όπως το ΤΚΕΑΑ κατά την διαδικασία αξιολόγησης εφόσον δεν ακολουθεί αποκλειστικά το ιατρικό μοντέλο αλλά στηρίζεται στο βιοψυχοκοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας (που λαμβάνει υπόψη τόσο τους ιατρικούς όσο και τους κοινωνικούς παράγοντες που δημιουργούν μια αναπηρία), όπως καταστήσει εμφανές ότι δεν περιορίζεται στο ιατρικό μοντέλο αλλά ακολουθεί μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρωπίνια δικαιώματα όπως επιβάλει η Σύμβαση το οποίο θα περιλαμβάνει:

- Συμπερίληψη στην Επιτροπή Αξιολόγησης ειδικοτήτων που δεν περιορίζονται στην κλινική εξέταση αλλά θα μπορούν να αξιολογήσουν τις ανάγκες μια αναπηρίας σε σχέση με τα εμπόδια που αλληλοεπιδρούν με αυτή (αναπηρία) και δημιουργούν εμπόδια στην απόλαυση των δικαιωμάτων τους.
- Αύξηση του χρόνου διενέργειας εξέτασης, ώστε να δίνεται η ευκαιρία για καθαρότερη εικόνα ως προς την αναπηρία.
- Να μην γίνεται στενός περιορισμός για το χαρακτηρισμό της αναπηρίας σε ήπια, μέτρια, σοβαρή, αλλά να μπορούν να ξεφύγουν από τους εν λόγω χαρακτηρισμούς όταν οι ανάγκες της αναπηρίας ,ανεξαρτήτως κατάταξης, επιβάλουν την στήριξη με σχετικά επιδόματα, για σκοπούς ενσωμάτωσης, ανεξάρτητης διαβίωσης και ένταξης στην κοινωνία αλλά και την αποτροπή της απομόνωσης ή του διαχωρισμού από αυτή (κοινωνία).
- Να ακολουθείται εξατομικευμένη προσέγγιση κάθε φορά προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες τόσο της αναπηρίας όσο και του συγκεκριμένου προσώπου.
- Να γίνεται επαρκής ενημέρωση των προσώπων που αξιολογούνται, ως προς την δυνατότητα παρουσίας στην αξιολόγηση, προσώπου της επιλογής τους περιλαμβανομένου του θεράποντος Ιατρού τους και, τέλος,
- Να γνωρίζουν τα ονόματα και τις ειδικότητες των γιατρών κατά την διάρκεια της αξιολόγησης τους.

Η Έκθεση υποβλήθηκε στην Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ενώ αντίγραφο κοινοποιήθηκε και στη Διευθύντρια Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίας και στο Διοικητικό Συμβούλιο της Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥΣΟΑ).

✳ **ΑΥΤ. 7/2021** ημερομηνίας 15 Μαΐου 2021, **αναφορικά με την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και την ισότιμη συμμετοχή τους στις εκλογές** (για την εν λόγω Αυτεπάγγελτη Τοποθέτηση γίνεται αναφορά στη σελ. 18).

✳ **Σ.Α.Α. 138/2017** ημερομηνίας 29 Ιουνίου 2020, **αναφορικά με το κενό που παρατηρείται στην αξιολόγηση των μαθησιακών αναγκών ενήλικων προσώπων με σκοπό την παροχή διευκολύνσεων σε επαγγελματικές εξετάσεις** (για την εν λόγω Έκθεση γίνεται αναφορά στη σελ. 22).⁷

✳ **Σ.Α.Α. 113/2017** ημερομηνίας 23 Ιουλίου 2020, **αναφορικά με τις κτιριακές δομές για την εξυπηρέτηση παιδιών με νευρολογικά προβλήματα από το Μακάριο Νοσοκομείο**.⁸

Στο παράπονο που εξετάστηκε, υποστηρίχθηκε ότι ο χώρος εξέτασης από παιδονευρολόγους των παιδιών με αναπηρίες στον χώρο του Μακαρίου Νοσοκομείου δεν βρίσκεται εντός του κτιρίου του Νοσοκομείου, αλλά στον χώρο στάθμευσής του, αποτελείται, δε, από ένα λυόμενο κτίριο, εντελώς ακατάλληλο για την ιατρική εξέταση και την αναμονή παιδιών με σοβαρά νευρολογικά και άλλα ιατρικά προβλήματα.

Από την αλληλογραφία του Γραφείου με τη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας διαπιστώθηκε ότι έχουν προωθηθεί οι απαραίτητες ενέργειες για την εξεύρεση μίας μόνιμης λύσης στο ζήτημα που έθεσε η παραπονούμενη, δηλαδή αυτό της έλλειψης κατάλληλου ιατρικού χώρου που να ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες των παιδιών με νευρολογικά προβλήματα. Ωστόσο, γίνεται αντιληπτό ότι οι διαδικασίες που ακολουθούνται είναι εκ των πραγμάτων χρονοβόρες και πιθανόν η ολοκλήρωση της λειτουργίας της Παιδονευρολογικής Κλινικής εντός της κτιριακής μονάδας του Νοσοκομείου να μην συμβεί εντός των επόμενων μηνών ή και ετών.

⁷ Η υπό αναφορά έκθεση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

⁸ Η υπό αναφορά Έκθεση εκ παραδρομής δεν περιλήφθηκε στα προηγούμενα Συνοπτικά Σημειώματα

Η Επίτροπος, υπό το φως των σχετικών νομοθετικών προνοιών και ιδίως της θεμελιώδους αρχής σε σχέση με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, υπέβαλε εισήγηση προς τον ΟΚΥΠΥ όπως καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε οι διαδικασίες για ανέγερση Παιδονευρολογικής Κλινικής να ολοκληρωθούν όσο το δυνατόν συντομότερα. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνονται μέτρα και να παρέχονται οι αναγκαίες διευκολύνσεις, ώστε ακόμα και με τις υφιστάμενες κτιριακές δομές και μέχρι την ολοκλήρωση των νέων, τα παιδιά με προβλήματα νευρολογικής φύσης καθώς και οι γονείς τους εξυπηρετούνται με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο και με πλήρη σεβασμό στην υγεία και στην αξιοπρέπειά τους.

Μαρία Στυλιανού - Λοττίδη
Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Λευκωσία, 27 Σεπτεμβρίου 2021

Κ.Κυρ.